

HAIIGAN!

Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed

• Saansaanka Aragtida
Imbeerada Itoobiya

• Guudmar Riwaayadeed:
Taariikh Lama Illaawaan

• Baaqa Isbahaysiga Carbeed

• Dhaqdhaqaaqa Dhexdhexaad-
nimada

U Halgan
Waxbarasho
Si Waxbarashadu
Halgankaaga
U Kordhiso

waxaa soo saara
GOLAHA DHEXE EE
XISBIGA H. K. S. BISHIIBA HAL MAR

GUDDIGA QORAALKA

MAXAMED AADEN SHEEKH /Guddoomiye
ABUUKAR MAXAMED XUSEEN (Ikar)/ xoghaye

XUBNAHA GUDDIGA QORAALKA

Xuseen Maxamed Aadan
Saciid Cabdisalaam
Rashiid Shiikh Cabdulaahi
Yuusuf Suleymaan

QIIMAHA

Soomaaliya
Koobigiiba 2/= Shilin
Sanadkiiba 40/= / shilin oo kharajka Boostada ku jiro
Dumida Carbeed iyo Afrikada Bari
40/= shilin sanadkii oo kharajka boostadu
ku jiro.
Koonfur, bartamaha iyo Galbeed Afrika
\$17.00 sanadkiiba Kharajka boostadu ku ji-
ro.
Aasiya
\$20.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro
Yurub
\$25.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro
Amecrika (Waqooyi iyo koonfur)
\$30.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro.

T U S M O

Bogga

I. DAYMADA:

— Maalmo xusuus mudan

2

II. ARRIMAHA SIYAASADDA, DHAQAALAH A IYO BULSHADA:

— UKO: Carruur hanaqaadday iyo kulan tijaabeed najaxay (Maxamed Daahir Afrax)

5

III. NOLOSHA XISBIGA:

— Wafdi XHKS oo booqasho hawleed ku tegay Shi-naha.

7

— Tababar hawl-wadeennada Xisbiga iyo Ururrada Bulshada.

8

— Guddiyada UDHS oo tababar qaatay.

8

— Sannadguuradii 7aad ee Ubaxa Kacaanka.

9

— Kal-fadhigii 3aad ee xiriirka Guud ee U.S.H.S.

10

— Hoggaamiyeyaasha Beelaha Miyiga oo hawshooda loo tababaray.

11

IV. ARRIMAHA DUNIDA:

— Lama huraannimada Isbahaysiga Carabta.

12

(Cali Maxamed Axmed)

— Dhaqdhaqaaqa dhexdhexaadnimada

13

(Xuseen Maxamed Aadan)

V. WAR-BIXINTA BISHA:

— Jaalle Siyaad oo booqday Yurubta Galbeed iyo Dalalka Carbeed

16

— Shir Jaraa'id

17

— Wafdi Ingiriis ah oo booqday Soomaaliya.

17

— Madaxweynaha JDS oo dhambaal u diray Guddoomiyaha UMA.

18

— Soweeto astaantii diidmada.

19

VI. HIDDAHA IYO DHAQANKA:

— Falanqayn Riwaayadeed: Taariikh lama illaawaan. (Boobe)

20

VII. ARAGTIDA CILMIGA AH: (Qaybtii Labaad).

— Siduu Hantiwadaaggu u arko horumarka taariikhheed. (Maxamuud Cabdi Cali «BAYR».

22

VIII. BUUGAAGTA IYO QORAALLADA:

— Saansaanka Aragtida Imbeeriyada Itoobiya.

24

(Xuseen Maxamed Aadan)

IX. DHAMBAALKA HALGAN

27

H A L G A N

S. B. 1204

Telefoon Lr. 720-51,74

Qolka Lr. 112

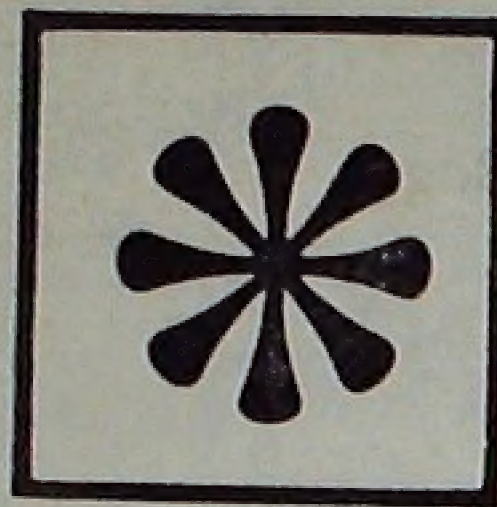
oo ku soo baxa afafka Soomaaliga
Carabiga iyo Ingiriiska.

Guriga Ummadda
Muqdisho, JDS

CODKA RAMSIGA AH EE GOLAH A DHEXE EE X.H.K.S.

Bishiiba mar Sannadka 2aad Tirsigii 20aad Juunyo, 1978,
qiimaha waa 2 Sh.

Daymada Wargeyska

Maalmo xusuus mudan

Taariikhda Ummad kasta waxa ku jira maalmo tilmaan gaar ah ku leh halganka adag ee ay ku baadi doonayaan Gobannimo, Qaranimo dhab ah, midnimo iyo in la gaaro himilooyinka qotada dheer ay Ummadda inteeda badani u haqal taagayso. 26ka Juun iyo 1da luuliyo ee 1960kii, waa maalmo ay xusuusnaan doonaan filalka badan ee Soomaaliyeed ee iska daba dhalanayaa iyagoo si xamaasad leh uga qaybqaadanaya fantasiyaha loo sameynaayo.

26kii Juun 1960kii Gobollada Waqooyiga Soomaalida, oo horrey Ingiriisku u haystay ayaa noqday kuwii ugu horreeyey Shantii meelood ee Soomaalida loo qaybiyey oo Madaxbannaanaada. 1dii Luuliyo 1960kii waxa ka xoroobay Gumeysigii Gobollada Koonfur-ee, oo tan iyo 1950kii Dawladda Talyaanigu u haysay maamul barid noqdayna qaybtii labaad ee tuurtay heeryadii addoonsiga. Isla maallintaas weyn waxay labada mataanoood goosteen inay isugu biiraan Jamhuuriyadda Soomaaliyeed, sidaas darteed abuuraa Unuggii dhabayntiisa Ummadda Soomaaliyeed muddada dheer u dagaallamaysay.

Labadaas maalmood waxay tilmaan cad u yihiin halgankii aan loodiska lahayn ee taariikhiga ahaa uu dadkeenu soo galay, iyadoo ay hoggaaminayaan halyeeyadii Axmed Gurey, Sayid Maxamed Cabdulle Xasan iyo Xisbigii SYL. Geedka Gobannimada waxa lagu waraabiyeey Dhiigga Geesiyo badan oo u huray naftooda si dadkooda wanaag ugu noolaado.

Halgankeenna Gobannimadoon ay labadaas tusaale u yihiin wuxuu heer gaaray 1dii Luuliyo, 1977kii markii la dhisay X. H. K. S. oo ah Xisbiga horseedka ee nooca cusub. Si uu u xoogeeyo isbeddelka dhaqaalaha iyo Ijtimaaciga ah ee u socda si Hantiwadaagnimo. X. H. K.S. waa dhaxlaha iyo sii wadaha halgannadii dheeraa ee dadka Soomaaliyeed u soo galay xornimada, nolol bani-aadannimo oo fiican, midayn iyo halgan aan debec lahayn oo liddi ku ah Imbaryaaliyadda, Gumeysiga, Sahyuuniyadda iyo Midab takoorka.

Muddo laba sano dhexdooda ah Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed wuxuu gutay hawlo ballaaran oo ay ka mid yihiin dhis-maha Uurrada Bulshada sida Ururka Xiriirka Guud ee Shaqaalaha Soomaaliyeed (1dii Maajo 1977kii) Ururka Dimoqraadiga ee Haweenka Soomaaliyeed (8dii Maarso 1977kii) Ururkii Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed, (15kii Maajo 1977kii) Ururkii dhaqdhaqaaqa Iskaa-

26ka Juun iyo 1da Luuliyo waa ruuxa dhaqaajinaya ama lulaya halbowlaha dadka Soomaaliyeed meel kasta oo ay joogaan. Dagaalka Geeska Afrika iyo faragelinta Shisheeyaha, kaalmaysanaya Gumeysiga Xabashida waxay duminayaan himilooyinka waaweyn uu dadka Soomaaliyeed muddada dheer u soo halgamayay. Dadka Soomaaliyeed ee ku nool Somaali Galbeed iyo Abbo waxay qaateen qoriga si ay uga taliyaan aayahooda, oo ah xaqa aanu muran ku jirin ee dadyowga la cadaadinayo. Gumeysiga Xabashida ee naf-la-caariga ahi wuxuu isku deyayaa inuu soo riiq ceshado, isagoo ka qaybgelaya shirqoollada lagu meel marinayo danaha Istaraatiijiyadeed ay Ruushka iyo Kuuba ku leeyihiin Badda Cas. Shirqoolkaas foosha xun ayaa sabab u ah, dadyowga Soomaali-Abbo iyo Ereteriya loo diido xaqa ay u leeyihiin Madaxbannaani.

Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya oo ka shiidaal qaadanaysa Mabaadi'da ku qoran xeerkeeda iyo kuwa Ummadaha Midoobay, Ururka Midowga Afrika, iyo Jaamacadda Carabta, Go'aammada ku saabsan xaq-aaya-ka-taliska waxay taageereysaa dadka Soomaali Galbeed, Abbo iyo Eriteriya oo u halgamaya inay ka taliyaan aayahooda. Dagaalka Geeska Afrika waxa lagaga gaari karaa xal dadyowga ku hoos nool Gumeysiga Xabashida oo loo oggolaado inay aayahooda ka taliyaan.

Haddii aan u soo noqonno dalkeenna ruuxa 26ka Juun 1da Luuliyo iyo mabaadi'da XHKS ayaa ina hoggaaminaya si aan u kordhino dadaalkeenna, oo u abuurno dadkeenna saldhig nolol wanaagsan oo guud.

Inkastoo ay jiraan dhibaatooyin badan oo ay inoo daadinayaan dib-u-socodka gudaha iyo dibedda, inkastoo ay jiraan dhibaatooyin aan laga fakan karayn oo ka dhalanaya nolosha, hase yeeshee, dadka Soomaaliyeed ee geesiyiinta ahi way wadayaan jilibdhiggooda, halgan adagna way ku qaadayaan dhammaan Cadowgooda, kuwa gabboobay iyo kuwa cusubba, shakina kuma jiro in ay ugu dambeysta guuleysandoonaan.

Iyadoo aynu halgan ugu jirno mustaqbalkeenna, ayay habboon tahay in aynu dib u jalleecno taariikhdeennii hore ee wacnayd, taa-soo la'aanteed aanay jirteen maanta Soomaalida Qaranka ahi.

shatooyinka Soomaaliyeed, 6dii Luuliyo 1978 iyo Ubaxa Kacaanka Oktoobar (18kii Juun 1978) Ururrada Bulshada waxa loo dhisay wax ka qabashada baahida culus ee ku saabsan kicinta iyo Baraarujinta shaqaalaha iyo Xoogagga Horusocodka ee Mujtamaca. Halku-dhegga ah shaqaale urusan ayaa wax qaban kara, shaqaale kala firidsani awood ma leh waa in aad loo cuskadaa haddii la doonayo in xukunka gacanta loo geliyo shaqaalaha.

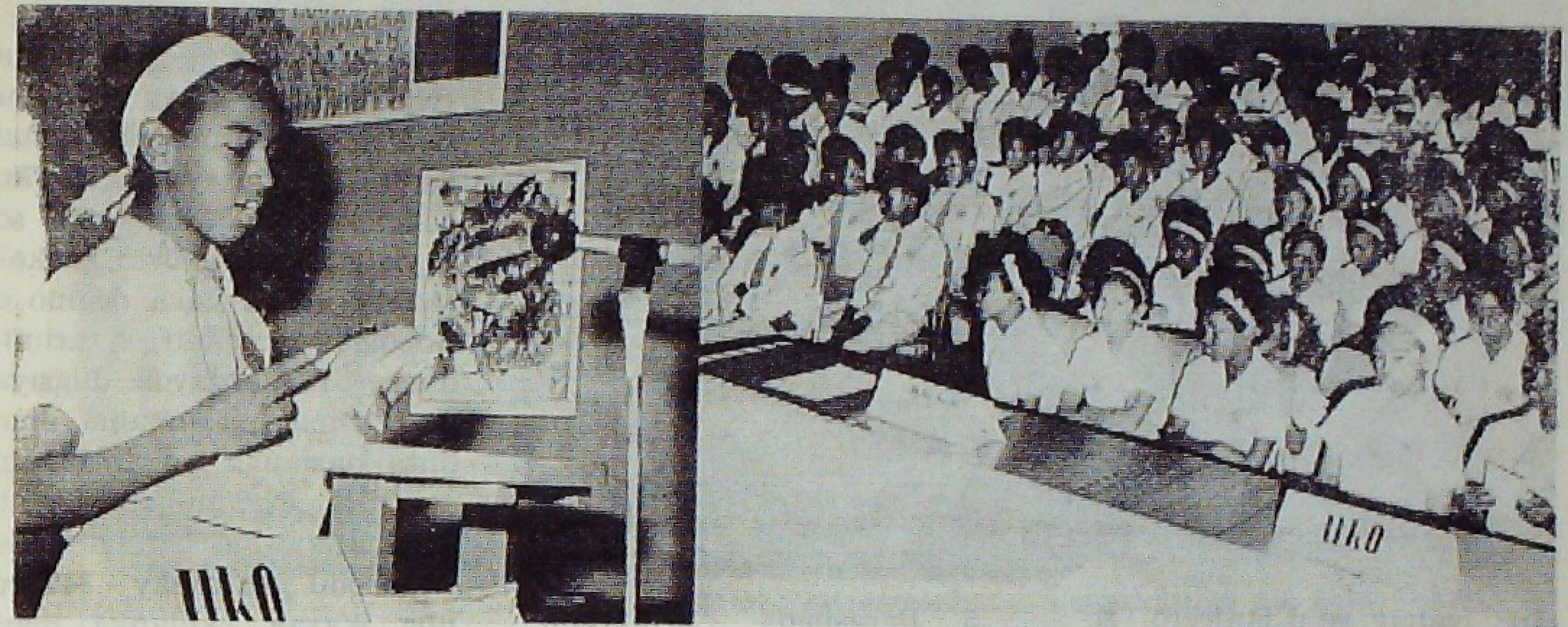
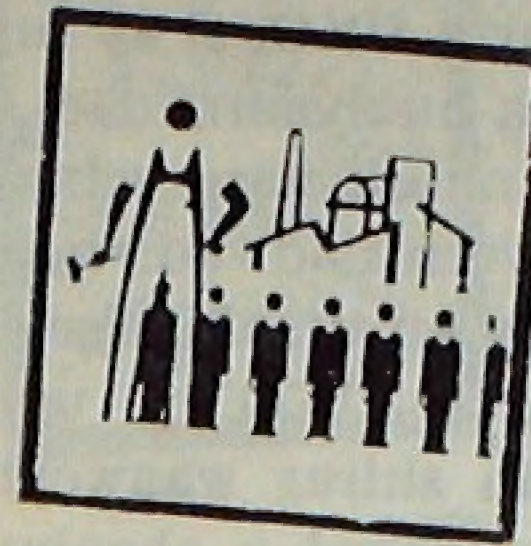
Intaas waxaa dheer inuu Xisbigu furuuc ka sameeyey Gobollada iyo Degmooyinka, isla markaasna abuuray Unugyada iyo Gucumada saldhigga u ah. Hadda Xisiba iyo Ururrada Bulshadu way ka jiraan dalka oo idil, xilalka culus ee lagu aaminayna way gudanayaan.

Ujeeddada weyn ee Xisbigu waa inuu fuliyo qodobbada muhiimka ah ee barnaamijkiisa iyo Xeerkiisa. Xilka ballaaran ay la gudboon tahay Xisbiga wax ka qabashadiisa, waa dejin qorsho guud oo lagu hore marinayo dhaqaalaha iyo arrimaha bulshada mujtamaca ee Soomaaliyeed. Si taas loo xaqiijiyo, aadna looga faa'idaysto khayraadka dabiiciga ah iyo awoodda bani-aadanka, loona awoodo fongoraha ka dhashay qorshooyinkii hore, Xisbiga iyo Maamulka Dowladdu waxay dejiyeen Qorsho cusub oo muddo gaaban ah oo ku saabsan horumarinta dhaqaalaha ee sannadaha 1979-1981. Qorshahani wuxuu daafac cusub siinayaa Siyaasadii horey u degsanayd ee ahayd in isku fillaansho laga gaaro dhinaca Cuntada Beeraha. Wasaaradda Beeraha, Wasaaradaha Xiriirku ka dhexeeyo iyo Wakaaladaha lugta ku leh arrimaha dhaqaalaha waxa lagu dhiiri geliyay inay tabaabusheeyaan duruufka lama huraanka u ah dhabaynta barnaamijka isku fillaanshaha Cuntada ee 1980ka. Shakina kuma jiro qiimayn qoto dheer oo lagu sameeyo qorshooyinka la dejiyey illaa hadda iyo guddarrooyinka horyaal oo si run ah wax looga qabtaa, waxay gelinaysaa maamul hufan oo dhaqaale iyo in kor loo qaado awoodeenna wax soo saaridda. Hab maamuleed aan xagga sare ku urursaneyn, oo ah mid dabecsan, ka madax bannaan biiroogaraadiyadda, kuna qotoma himilada Ummadda ee barwaaqo waa jidka asaasiga iyo lamahuraanka u ah dhabaynta Istaraatiijiyadeenna fog. Waaajibka ugu horeeya ee Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed wuxuu yahay inuu abuurro hab qumman oo ku saabsan maamulka iyo Maaraynta, si Go'aannadiisa Siyaasadeed dhaqso loogu fuliyo.

Arrimaha Siyaasadda, Dhaqaalaha iyo Bulshada

UKO: Carruur hanaqaaday iyo kulan tijaabeed najaxay

— Maxamed Daahir Afrax

Qofkii tagey Xarunta Dhexe ee Ubaxa Kacaanka Oktoobar, muddadii u dhexaysay 15-17kii Juunyo, shaki kuma jiro in uu kasoo baxay isagoo dhakafaarsan dhaayihisu-na rumaysan la'. Xaruntaas iyada ah, muddada kor ku xusan waxaa ka socdey kulan tijaabo ah oo ay isugu yimaadeen qaybaha kala duwan ee Ururka Ubaxa Kacaanka.

Kulan noocaas ah, ee ay carrur Soomaaliyeed isugu yimaadeen, wuxuu ahaa, kii ugu horreeyey ee soo maray taariikhda dalkeenna. Dabeecaddii shirkaas, dadkii ka qab qaatay iyo jawigii uu ku dhacayey intuba waxay ahaayeen wax la yaab leh oo aan caadi ahayn. Laakiin taas dib baan ka tilmaami doonnaaye, ugu horraynta aan idiinka warranno ujeeddooyinkii shirka, ergooyinkii ka qayb galay iyo arrimihii looga hadlay.

GOGOLDHIG TAARIIKHEED:

18kii Juunyo ee sannadkaan ayuu 7 jirsaday Ubaxa Ka-

caanka Oktoobar. Toddoba-daas sannoba 18ka Juun waxay ahayd Maalin la xuso oo loo aqoonsaday maalinta Ubaxa Kacaanka.

18kii Juunyo, 1971kii ayey ahayd maalintii u horreysay ee la maqlay, carruurta Soomaaliyeedna la siiyey magaca «UBAXA»; waxaana siiyey Jaalle Siyaad Xoghayaha guud ee XHKS, Madaxweynaha JDS, markii uu furmayey xaruntii ugu horreysay ee loo sameeyey in lagu barbaariyo dhallinta Soomaaliyeed ee soo koraysa. Waxay ahayd xarunta Ceel Jaalle ee ardayda dugsiyadu uga faa'iideysan jireen waqtiga fasaxa ee dugsiyadu xiran yihiin.

Madaxweynaha markii uu munaasibaddaas ka hadlayey tilmaamihii uu dhallinta yaryar ugu yeeray ayey ka mid ahayd in ay yihiin «Ubaxa Dalka». Halkaas ayaa laga billaabay in la abaabulo ubadka dalka ee dugsiyada hoose wax ka barta, laguna magacaabo

«Ubaxa Kacaanka Oktoobar» Abaabulidda iyo barbaarinta ubaxa Kacaanka waxaa xil gaar ahaaneed iska saaray Wasaaradda Waxbarashada iyo Barbaarinta. Waxaa kaloo kaalin libaax ka soo qaatay Xafiiska Siyaasadda MGSK.

Ujeeddooyinka ugu waaweyn ee loo abuuray UKO, waxaa ka mid ah:-

b) In waqtiga ku habboon ee carruurnimada laga billaabo dhismaha bulshada shakhsiyad caafiaamd qabta leh.

t) In carruurta lagu abaa-biyo jacaylka waddankooda, qaranimadiisa, hiddihisa iyo horumarksiiia.

j. In lagu kobciyo ruux Kacaannimo, laguna abuurto dhaqan iyo shakhsiyad hantiwadaagnimo.

x) In goor hore la ogaado mawaahibta soo koraysa «Talents», lana aqoonsado cunug waliba waxa uu ku wanaag-

san yahay, ee u janjeero, si loogu xisaabtamo, looguna dhiirri geliyo.

kh) In la baro anshaxa wanaagsan, bulshannimada, isxaqdhawrka iyo tartanka xalaasha ah.

d) In loo carbiyo xilqaadka iyo hoggaaminta bulshada, laguna abuuro isku kalsooni buuxda.

Si looga yoolgaaro ujeedooyinka kor ku xusan, waxaa la abuuray xarumo kala geddisan oo lagu barbaariyo carruurta ubaxa ah, xarumahaas oo ay ugu weyn tahay xarunta Kamaaluddiin ee ay ku taal magaalamada Muqdisho, ahna Xarunta dhexe ee Ubaxa Kacaanka Oktoobar. Xarumahaas waxaa si joogta ah uga socda, ee carruurta lagu baraa, arrimo badan oo u kala duwan sida ay u kala duwan yihiin hiwaayaadka carruurta, waxaana ka mid ah:-

1. Cayaaraha Isboortiga noocyadooda kala geddisan.
2. Farshaxannimada (Sawirka gacanta iwm)
3. Curinta riwaayadaha iyo jiliddooda.
4. Garaacidda muusikada

5. Barashada ciyaaraha Hiddaha

6. U carbinta aftahannimada iyo fagaaro ka hadalka

7. Qoraalka wargeysyada sheekooyinka iwm

8. Barashada farsamada gacanta.

9. Korinta garaadkooda siyaasiga ah, iyadoo wax lagu dhacsiinaayo af ay fahmi karaan.

Xaqiijinta ujeedooyinkii loo abuuray Ubaxa Kacaanka iyo hirgelinta barnaamijkaas loo qorsheeyey, waxaa laga gaaray guulo la taaban karo. kaddib dhalashadii XHKS iyo dhisiddii Ururka dhalinyarada Kacaanka Soomaaliyeed, UKO wuxuu hore u qaaday tallaabooyin dhaadheer, wuxuuna noqday urur dhisan oo hoos yimaada UDHKS, kaasoo waa-xihiisa mid ka mid ah loo xilmagacaabay Xoghaye u gaar ah.

Barbaarintii dheerayd iyo abaabuliddii isdaba joogga ahayd ee aan soo sheegnay ka dib UKO wuxuu soo maray marxalad-tayeed cusub oo ay carruurta Soomaaliyeed gaareen heer ay u bisil yihiin hawl kasta oo laga filaayo urur Si-

yaasi ah oo cagihisa ku taagan. Carruurta UKO, si ay arintaas isaga hubiyaan, dadka kalana ugu muujiyaan waxay qabanqaabiyeen nadwad heer sare ah oo ay ku tijaabinayeen sida carruurta UKO ay ugu diyaar yihiin shirar waaweyn oo ay iyagu iskood u abaabushaan.

Nadwaddaas ama shirkaas «tijaabada ah oo xarunta dhexe UKO ka soconaayey muddadii u dhexeysay 15-17kii bisha Juunyo, waxaa ka soo qayb galay ergooyin ka kala socday ubaxa 14ka degmo ee Gobolka Banaadir, xarunta dhexe UKO, ardayda dugsiyada H/Dhexe, xarumaha dhalinta kacaanka iyo Xarumaha agoonta Ciidammada Qalabka sida; kuwaasoo guud ahaan tiradoodu gaaraysay 347 cunug. Waxaa kulanka marti ahaan uga soo qaybgalay, tusaalooyin dhaxalgal ahna ka bixiyey Xoghayaha Guud ee XHKS, Madaxweynaha JDS Jaalle Siyaad. Waxaa kaloo muddadii uu socday marti sharaf u noqday madax sare oo ka mid yihiin kaaliyaha Xoghayaha Guud ee XHKS, Madaxweyne Ku Xigeenka JDS. Jaalle S/Gaas Xuseen Kulmiye Afrax, Guddoomiyyaasha Ururrada Bulshada iyo Xildhibaanada kale oo ka itrsan Golaha Dhexe XHKS.

Kulankaas oo dabadeed «Seminaar» lahaa, arrimihii looga hadlaayey waxay isugu dhafnaayeen warbixinno iyo doodo ay isweydaarsanayeen ergooyinkii Carruurta ahaa ee ka soo qaybgalay waxayna ku salaysnaayeen saddexdan qodob ee kala ah:

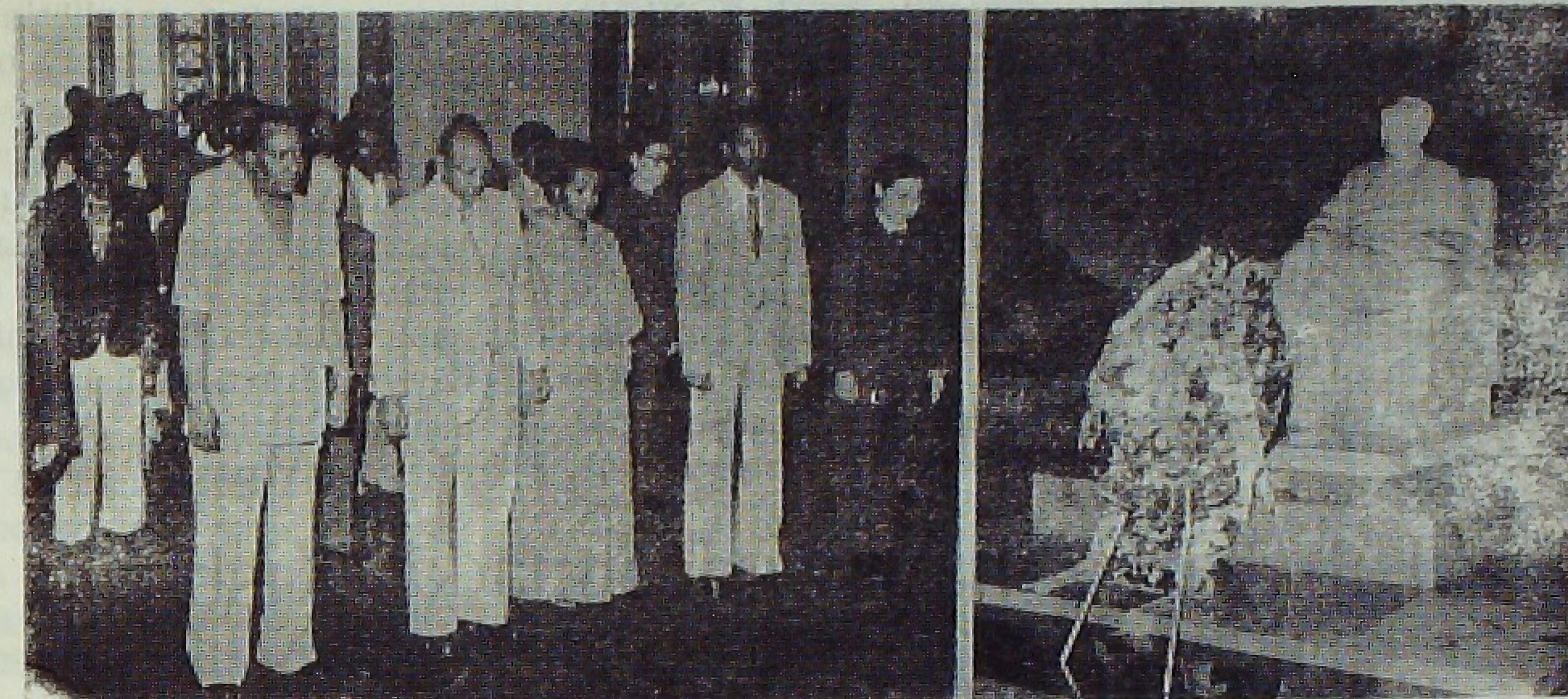
1. Qiimeynta Qarannimada
2. Abaabulka iyo barbaarinta Carruurta
3. Iyo daryeelka da'da soo koraysa.

Run ahaan Shirkaasi martidii ka qayb gashay wuxuu Eeg bogga 21

NOLOSHA XISBIGA

Wafdi XHKS oo booqasho hawleed ku tegay shiinaha

16kii bisha Juunyo waxaa dalka ku soo laabtay Wafdi Xisbiyeed ballaaran oo uu hoggaaminaayey Guddoomiyaha Hoggaanka Arrimaha Bulshada ee Golaha Dhexe XHKS Jaalle Axmed Maxamed Faarax. Wafdigaa-soo dalka Shiinaha ku tagay booqasho saaxiibtinnimo oo uu ku marti qaaday Xisbiga Shuuciga ah ee Jamhuuriyadda Dadka Shiinaha, muddadii u dhaxaysey 7dii Maajo ilaa 12kii Juunyo, 1978ka.

Wafdigu markii ay ka degeen gegida dayuuradaha ee magaalada Bekiin, Magaalamada Dalka Shiinaha, waxaa halkaas si aad u diirran ugu soo dhoweeyey Madax ka tirsan Xisbiga Shuuciga ah ee Shiinaha; ka dibna waxaa u bilaabantay booqasho dheer oo ay ku kala bixiyeen dadweynaha Shiinaha Gobolladiisa kala duwan 7ba mid ah.

Meelaha Wafdigu booqashadooda ahmiyadda gaarka ah siinaayey waxaa ka

mid ahaa halboolayaasha dhaqaalaha, xarumaaha waxbarashada iyo xubnaha siyaasadda, sida: Warshadaha iskaashatooyinka, biyaxireenka waaweyn, Jaamacadaha, Guddiyada Xisbiga, Hoggaanka Gobollada iyo degmooyinka, dugsiyada xisbiga; xarumaha Dhaqanka iyo Fanka iyo meelaha

taariikhiga ah, sida gidaarka weyn ee Shiina, oo ka mid ah 7da yaab ee dunida, marka laga hadlaayo dunidii hore. Sida la ogyahay Shiina waxay ka mid tahay meelaha laga helo ilbaxnimooyinka ugu da'da weyn, uguna hodansan taariikhda bini-aadanka.

Dhammaan meelahaas aan soo sheegnay, wafdigu meeshii ay tagaanba, waxaa ku soo dhoweynaayey madaxda Xisbiga ee halkaas iyo guud ahaan dadweynaha ku nool; waxaana laga siinaayey warbixin tiifftiran oo ku saabsan halganka Ummadda Shiinuhu ugu jirto horumarinta dalkooda iyo waaya-aragnimadii laga dhaxlay muddadii halgankaas lagu jiray. Wafdiga ka socday XHKS iyo hawladeennada Xisbiga Shuuciga ah ee Shiinuhu, waxay mar kasta isweydaa-

rsanayeen doodo Jaallenimo oo aqoon-isweydaarsi ah, kuwaasoo si weyn loogu kala faa'iidaystey, wafdi-xisbiyeedka Soomaaliduna kala soo noqday waayo-aragnimo dhaxalgal ah.

Sida la ogyahay, Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed iyo Xisbiga Shuuciga ee Shiinaha waxaa ka dhaxaysa saaxiibtinimo qoto dheer oo ku dhisna iskaashi Jaallenimo, salkana ku haysa xiriir taariikhi ah, oo ilaa muddo kumanaal sannadood gaa-

raysa ka dhaxayn jiray labadaba Ummadood, Shiinaha iyo Soomaalida.

Wafdigii ka socdey XHKS, soo dhoweyntii xad-dhaafka ahayd iyo kalgacalkii ay u muujiyeen Xisbiga iyo Ummada Shiinuhu, waxay ka marag furtay saaxiibtinimadaas qotoda dheer, oo ilaa iyo taariikhdaas fog ka dhaxaysey labada Ummadood, taasoo dardar cusub la soo baxday markii ay labada dalba hoggaanka u qabteen laba xisbi oo ay midaysey aragtida hantiwadaagga Cilmiga ah.

Tababarka hawladeennada Xisbiga iyo Ururrada Bulshada

Xisbiga Hantiwadaagga kacaanka Soomaaliyeed, oo hadda laba jiraday, muddadii labada sano ahayd ee uu dhisnaa, hawlihii uu soo qabtay waxaa laga kororsaday waaya-aragnimo hor leh oo wax-ku-ool u ah socodka guud ee shaqada Xisbiga. Waaya-aragnimadaas waxaa mar walba ka dhalanayey dib u habayn iyo isudiyarin qaab shaqo oo salka ku haya wax qabad-taayeed heer sare ah.

Xilka socodsiinta shaqa xisbiyeedaas culayskiisu wuxuu saaranyahay hawladeennada Xisbiga iyo kuwa Ururrada bulshada ee u dhexeeya Xisbiga iyo Dadweynaha, sidaa awgeed; waxaa muuqatay in ay lagama maarmaan tahay in hawladeennada si jgoota ah loogu tababaro hawl kastoo looga baahan karo Xarunta Xisbiga.

Xagga siyaasadda hore ayaa loogu soo tababaray

hawladeennada Xisbiga iyo Ururrada Bulshada, Haddana waxaa la gartay in qaar ka mid ah loo tababaro xagga hawlaha la xiriira Maamulka Xafiisyada, sida Xisaabaadka iyo garaacidada Makiinadda.

Sidaa awgeed 9kii bisha Juunyo waxaa dugsiga «SIDAM» tababar noocaas ah looga furay 60 qof oo ka tirsan hawladeennada Xisbiga iyo Ururrada Bulshada.

da. Tababarkaas oo socodna moouddo 6 bilood ah, waxaa furay Guddoomiyaha hoggaanka Arrimaha Golaha Dhexe Jaalle Ibraahim Maygaag Samatar, oo munaasabaddaas ka jeediyey hawlihii xisbiga soo qabtay muddada labada sano ahayd ee uu soo jiray, isla markaasna ku qeexayey xilka aballaaran ee dusha ka saaran hawladeennada Xisbiga iyo Ururrada Bulshada.

Guddiyada U. D. H. S. ee Gobollada oo tababar qaatay

Bisha Juunyo 5teedii ilaa 19keedii, Xarunta loo yaqaan Hoyga Horumarinta Qoyaska ee ku taal magaaladan Muqdisho, waxaa ka socdey tababar muhiim ah, oo loo furay guddiyada Ururka Dimoqraadiga ah ee Haweenka Soomaaliyeed ee Gobollada iyo Degmooyinka; gaar

ahaan xubnaha mas'uuliyiinta uga ah arrimaha Waxbarashada, Xannaanada Carruurta iyo Haweenka, maamulka iyo dhaqaalaha.

Ujeedooyinkii tabarakaas laga lahaa waxaa ugu weynaa in Haweenkaas loo carbiyo gudashada hawlaha loo xilsaaray iyo in la darso

waaya-aragnimadii laga dhaxlay muddadii sannadka iyo dhowrka bilood ahayd ee uu soo dhisnaa Ururka iyadoo xalli loo raadinaayo dhibaatooyinkii ka horyimid socodsiinta hawlaha UDHS.

Waxaa kaloo taas barbar socotay casharro guddiyadaas lagula socdaayey xaaladda siyaasadeed ee dalka marxaladdan la marayo. Ururka Dimoqraadiga ah ee haweenka Soomaaliyeed. Casharradaasi Siyaasiga ah kii ugu muhiimsanaa, waxaa haweenka siiyey Jaalle S/Guuto Ismaaciil Cali Obokor, kaaliyaha Xoghaya ha Guud ee XHKS ahna Madaxweyne - ku-Xigeenka JDS. Jaalle Ismaaciil oo furi-taankii tababarkaas khubad qaaya leh ka jeediyey wuxuu Jaallayaashaas xasuusiyey kaalintii weynayd ee haweenka Soomaaliyeed ka soo qaateen halgankii Ummaddu u soo gashay Mdaaxbannaanideeda; iyo kaalinta ay maanta ka qaadanayaan hirgelinta himilooyinka kacaanka; taasoo ay ku mutaysteen kacaanku inuu siiyo ahmiyad weyn horumarinta iyo xaqsooridda haweenka. Tusaale cadna waxaa u ah tallaabooyinkii laga qaday sinnaanta ragga iyo dumarka iyo Xeerka qoyska.

Ururka Dimoqraadiga Haweenka Soomaaliyeed ka sokow, tababarkaas waxaa kaalintooda ka qaatay hay'adaha ka xilsaaran arrimaha bulshada, kuwaasoo ay ka mid yihiin Wasaaradda Waxbarashada iyo Barbaarinta, Wasaaradda Caafimaadka iyo Guddiga Xisbiga Gobolka Banaadir. Sida la ogyahay UDHS wuxuu ka mid yahay hay'adaha isku ha wla horumarinta bulshada; sidaa awgeed, waa lagama

maarmaan in ay xilkaas weyn iska kaashadaan ururka ha'yadaha dawladu iyo kuwa Xisbiga ee hawlaha isku xiran yihiin.

19kii bisha, waxaa la qabtay xaflad lagu maamuusaa yey xiritaankii tababrkaas. Xafladdaas waxaa ka soo qeyb galay xildhibaanada ka tirsan Golaha Dhexe XHKS ayna ka mid yihiin guddoomiyaha Ururka dimuqradiyada Haweenka Soomaaliyeed, Jaalle Faadumo Cumar Xaashi, Wasiirka Waxbarashada iyo barbaarinta Jaalle

Aadan Maxamed Cali. Wasiirka Wasaaradda Hiddaha iyo Tacliinta Sare Jaalle Axmed Ashkir Bootaan, Dugaga magaaladda Muqdisho Jaalle Yuusuf Ibraahim Aburaas, Xoghayaha Gobolka Banaadir Jaalle Warsame Cali Faarax iyo Taliyaha Ciidanka guulwadayaasha ummadda Jaalle Cabdiraxmaan Cabdi Xuseen.

Waxaana halkaas khudbad gebagebayn ah ka jeediyey Xoghayaha guddiga xisbiga gobolka Banaadir Jaalle Warsame Cali Faarax.

Sannadguuradii

7aad ee U. K. O.

18kii Juunyo 78ka bartamaha magaalada Muqdisho magaaladaxda Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliyo, waxaa isugu soo baxay guutooyin carruur ah, oo ka tirsan Ururka Carruurta Soomaaliyeed ee lagu magacaabo Ubaxa kacaanka Oktoobar (U.K.O.). Muddo 7 sannadood ah, sidaas si la eg ayey sannad walba maalintaas oo kale u soo bannaanbaxayeen Carruurta dharka Caddaadan-buluugga ah labbisan

oo ka tirsan Ubaxa kacaanka Oktoobar.

Carruurtaasi waxay u soo bannaanbaxeen Xuska maalintaas qiimaha gaarka ah ugu fadhida, 18ka Juunyo, ee ah maalintii loo caleema saaray Asaaska Ubaxa kacaanka Oktoobar. 18kii Juunyo, 1971kii ayuu Madaxweynaha JDS, Xoghayaha Guud ee XHKS Jaalle Siyaad, magaca «UBAXA» ku tilmaamay carruurta Soomaaliyeed, ka dibna waxaa

lagu tallaabsaday in la dhi-so Urur ay leeyihiin Carruurta loo bixiyey Ubaxa ka-caanka Oktoobar, iyadoo la raacayo tilmaantii Siyaad.

Guutooyinkii ka tirsanaa (UKO), ee 18kii Juunyo is-ugu soo baxay bartamaha magaalada Muqdisho, waxay socod ku mareen jidadka ugu waaweyn magaalamadaxda; waxayna xirmooyin Ubax ah dhigeen Taa-looyinka Sayid Maxamed Cabdille Xasan, Dhagaxtuur, Xaawa Taako iyo Dal-jirka Dahsoon, kuwaasoo ka mid ah taalooyinka lagu xasuusto halgankii dadweynaha Soomaaliyeed u soo galay madaxbannaanidiisa

iyo geesiyaashii halgankaas u huray naftooda.

Waa arrin qiima weyn oo Waddani ah ku fadhida, markay da'da soo koraysaa booqanayaan, ubaxa dhiga-yaan goobihii awooweyaa-shood naftooda ugu hureen difaaca qarannimada, halkaas oo carruurta Soomaaliyeed u ah astaan ay ku faanaa, tilmaan iyo ku dayasho wacanna uga qaataan sidii ay isaga ilaalin lahaayeen ilduuf iyo sinjidhaan-nimo.

Barnaamijyadii kale ee ay (UKO) ugu talagaleen xuska Sannadguuradoodii 7aad, waxaa ka mid ahaa Xaflad lagu qabtay Golaha

Murtida iyo Madadaalada, isla habeenimadii 18ka Juunyo Xafladdaas oo Ubaxa kacaanku ku marti qaaday Madxda iyo hawladeennada Xisbiga, Ururrada Bulshada iyo dadweyne fara badan oo horusocod ah, waxaa lagu soo bandhigay barnaamij fan ah oo Carruurta Ubaxa muddo dheer ku soo hawlanaayeen diyaarintiisa, si weynna looga he-lay.

Dadkii Xafladdaas ka qaybagalay waxay aad ugu riyaaqeen kartida iyo garaadka sare ee ay muujiyeen carruurtaas yar yar, iyo mustaqbalka ifaaya ee haabanayaan.

1) Qaybta hore waxay tilmaamaysay marxaladda tariikhiga ah ee maanta Ummadda Soomaaliyeed marayso iyo waajibada ay marxaladdaasi dusha ka saarayo xoogsatada Soomaaliyeed
2) Qaybta 2aadna waxay ka hadlaysay arrimaha la xiriira daryeelka shaqada iyo shaqaalaha.

Go'aannadaasi iyagoo tifaftiran waxay akhirstayaashu ka helaayaan bogga buugagta iyo qoraallada ee wargeyskaan.

Ka dib markii kal-fadhigu xirmay, guddoomiyeyasha ururrada gobollada iyo degmooyinka waxaa u furmay aqoon isweydaarsi socnaayey muddo 4 beri ah.

Aqoon isweydaarsigaas oo laga furay dugsiga tababar-ka shaqaalaha, waxaa lagu falanqaynaayey muddadii sannadka ahayd ee uu soo dhisnaa xiriirka guud, hawlihii la soo qabtay wixii waaya-aragnimo ah ee laga dhaxlay iyadoo gobol walba markiisa la darsaayey.

Arrimaha lagu falanqaynaayey aqoon isweydaarsigaas waxay ku qotomeen dhinacyada:-

Abaabulka, aydoloojiyada iyo waxbarashada shaqaalaha.

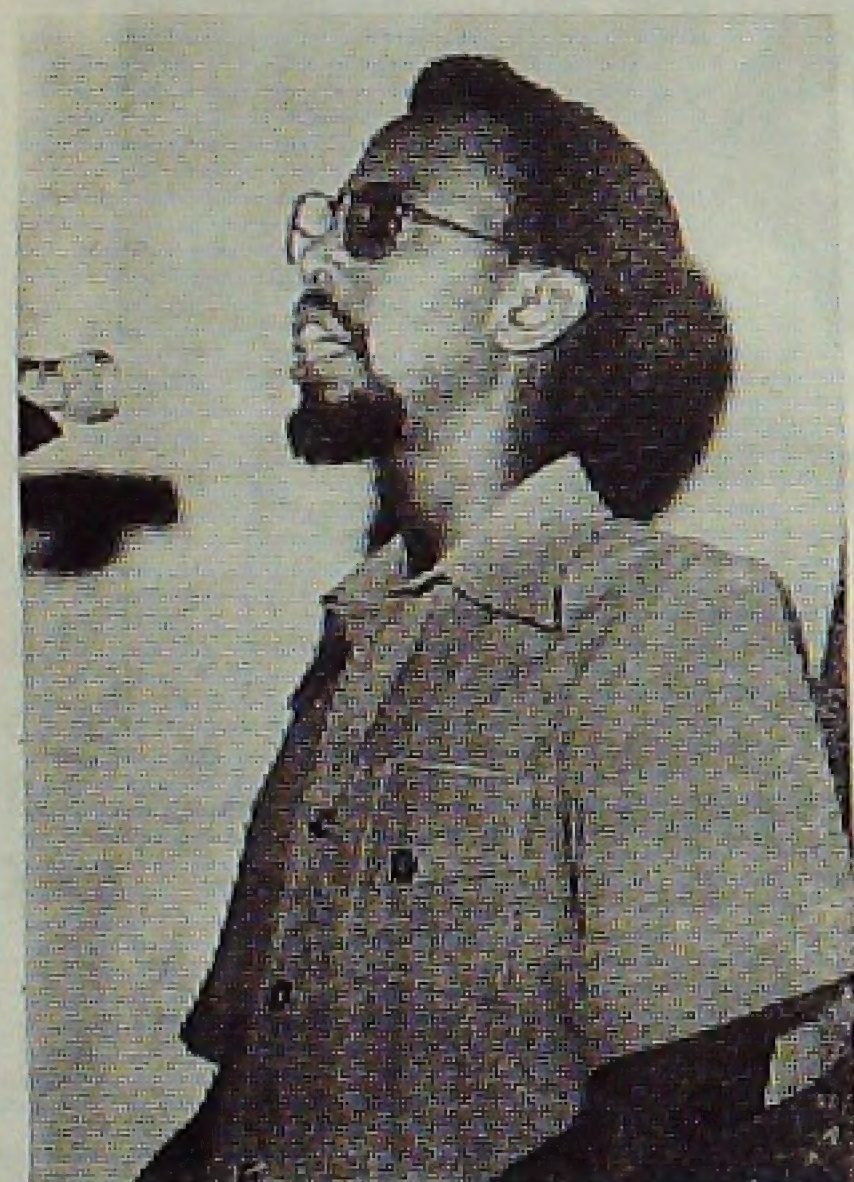
Qodobkaas ugu dambeeya waxaa la siinaayey ahmiyad weyn, maxaa yeelay shaqaalaha Soomaaliyeed iyo xiriirkiisa guud, waxay qabaan hantiwadaaggu inuu yahay jidka keli ah ee xoogsatadu u mari karto ka yoolgaaridda ujeedooyinka ay u halgamayso.

Isla markaas shaqaalaha hantiwadaag ma noqon karaan, haddii aysan baran. Barahada hantiwadaaggana waxaa saldhig u ah qofku iyo waxbrasho caadi ah.

in uu leeyahay aqoon guud. Sidaa awgeed, waxaa lagama maarmaan ah in kor loo qaado garaadka shaqaalaha xagga hantiwadaagga iyo xagga aqoonta guud.

Aqoon isweydaarsigaasi wuxuu noqday mid laga gaaray guulihii laga filaayey.

Kalfadhigii 3aad ee Xiriirka Guud ee U S H S

Muddadii u dhaxaysey 10-12kii bisha Juunyo, guriga shaqaalaha ee magaalada Muqdisho ku yaal waxaa ka furmay kal fadhigii 3aad xiriirka guud ee ururrada shaqaalaha Soomaaliyeed, oo lixdii bilood mar la qabto.

Ajeendayaashii shirkaas looga hadlaayey waxay ahaayeen kuwa hoos ku qoran: 1) ka warbixin ururka iyo hay'adihiisa kala duwani howlihii ay soo qabteen mu-

ddadii u dhexaysay 2da fa-wixii la qabtay, wixii haka-day iyo wixii hakiyey.

2) Xeernidaamiye loogu tala galay socodsiinta howlaha xiriirka guud, kaasoo fadhigu aqbalay.

3. In la kordhiyo tirada urur shaqaaleedyadu laguna baahiyo dhammaan gobollada iyo degmooyinka uu dalka ka kooban yahay, taasoo waayaragnimadu muujiisay baahida loo qabo, waxaa la guddoonsaday in la dhiso urur cusub oo lagu magacaabay «Ururka Dawlaha hoose iyo hoteellada» kaasoo loogu tala galay in uu noqdo urur daryeela shaqaalaha ka shaqeeya dowladaha hoose iyo meelaha ganacsiga.

4) Abaabulka iyo aydolojiyada oo loo kala saaro laba waaxood; ka dib markii waaya-aragnimadu muujisay, hawlaha halkaas looga

baahan yahay in ay ballaaran yihiin kuna culus yihiin hal waax. Taasna waa la aqbalay.

Dhammaan Qodobbadaas kal-fadhiga la soo hordhigay waxaa looga dooday hab dimoqraadi ah, oo qof waliba ra'yigiisa ka boganaayey kuna salayn mabda'a dimoqraadiyadda guddoonka dhexe iyo mabda'a dhalliilka iyo isdhalilka kuwaasoo ka mid ah mabaadiida hantiwadaagga cilmiga ah.

Shirku wuxuu ku socday jawi ay ka muuqto xamaasad kacaanimo iyo ruux hanti wadaagnimo, waxaana doodaha iyo hal-ku dhegyo ah oo muujinaayey sida shaqaalaha Soomaaliyeed heegan ugu yihiin xaqiijinta himilooyinka Ummadda iyo dhismaha bulsho hantiwadaag ah.

Shirka gabagabadiisii waxaa ka soo baxay go'aanno 2ba qaybood ah:

Hoggaamiyayaasha Beelaha Miyiga oo loo tababaray hawshooda

kaaliyaha Xoghayaha Guud ee XHKS, ahna Madaxweyne ku-xigeenka JDS Jaalle S/Guuto Ismaaciil Cali Obkor, wuxuu 18dii Juunyo Xarunta Ceel Jaalle tababar ugu xiray 447 qof oo ka tirsan hoggaamiyayaasha beelaha Miyiga, kana kala yimid Gobollada iyo Degmooyinka uu ka kooban yahay dalka Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya.

Tababarkaas oo socnaayey muddo 50 beri ah, waxay dadkaasi ku qaateen casharro la xariira guud ahaan

horumarinta reer Miyiga, kuwaasoo ay ka mid yihiin qaabka hoggaaminta bulshada, daryeelka caafimaadka dadka iyo kan xoolaha iyo horumarinta tacabka beeralaha.

Tababarkaasi intii uu socday madaxdii casharrada ka bixisay waxaa ka mid ahaa Xaghayaha Guud ee XHKS, Madaxweynaha JDS Jaalle Maxamed Siyaad Barre oo dadkaas casharro qiima leh siiyey 9kii bisha Juunyo 78ka. Jaalle Siyaad ka qaybgalayaashii tababarkaas wuxuu ka dhaadhiciyey

qiimaha midnimada iyo sida ay u tahay furaha horumarinta bulshada wuxuuna ku booriyey in ay ku dadaalaan ilaalinta midnimada Ummadda iyo ka hortagidda wax kastoo dhantaalaya. Wuxuu kaloo Madaxweynudadkaas kula dardaarmay casharrada ay halkaas ka qaadanayaan in ay si dhab ah ugu faa'iideeyaan bulshada ay hoggaamiyeyasha u yihiin, si looga yoolgaaro himilooyinka Kacaan-ku Ummadda u horseedaa-yo.

Eeg bogga 21

ARRIMAHA DUNIDA

Lama Huraanimada Isbahaysiga Carabta

— Cali Maxamed Axmed

Bishi Maarso shir ay isugu yimaaddeen Wasiirrada Arrimaha Dibedda Dawladaha Carabta, waxay go'aan ku gaareen in la magacaabo Guddi ka soo shaqaysa, sidii loo soo celin lahaa iskaashigii Carbeed, oo murgay ka dib booqashadii Madaxweyne Saadaat ee Qudus.

Booqashadaas oo ahayd bishii Nofembar 1977kii, waxay ugu muuqatay Madaxweynaha Masar inay u muujinayso ray'ulcaamka dunida dadaalka iyo niyad samida Carabtu ugu jirto nabadraadinta Bariga Dhexe, isla markaasna ay burburinayso shakigii iyo uur-xumadii dhextaallay qadiyadda Carbeed iyo dalka Israa'iil, taasina ay u adeegayso qadiyadda Carabta guud ahaan.

Xoogaggii ka soo horjeeday tallaabadaas iyada ah waxay ugu muuqatay in aanay waxba ka beddelayn siyaasadda dhul ballaarsiga Israa'iil iyo Madax adayga ama macan-gagnimada ay kula dhaqmayso Ummadda Carabta. Waxa laga yaabaa inay keento isaf-garanwaaga dalalka Carbeed, sidaas darteedna ay jid u furto Israa'iil ay keli keli ula xaajooto Dawladaha Carabta ee ay tooska isaga soo horjeedaan, taasina dhaliso inay noqoto qaddiyadda dadka reer Falastiin oo u ah dhibaataada Bariga Dhexe mid ku lunta meel dhexe.

Abuuridda Israa'iil iyo ba-dhitaanka joogtada ah ay la barbar taagan tahay Imbiryaaaladdu ma aha mid iskiis u yimid ama si lama filaan ah u

dhacay. Arrintaasi waxay salka ku haysaa qorsho istraatiijiyadeed oo qotodheer oo ay Imbiryaaaliyaddu ugu talagashay inay Madaxa kaga garaacdo kacaanka Carbeed ee horusocodka ah iyo xoogagga Ijtimaaciga ah ee wada. Taas macnaheedu waxa weeye taageerada iyo garab qabashada hagar la'aanta ah ay Imbiryaaaliyadda iyo Sahyuuniyadda isku-noosha ahi siinayaan Israa'iil ma aha mid ka dhalatay samafal ee waxay u adeegaysaa danaha Imbiryaaaliyadda ee gobolka, sidaas awgeedna waxay oogaysaa xiisadda ka taagan halkaas.

Israa'iilna mar haddii ay tahay mindi daabkeedii gacan kale ku jiro, ka soo laabmima-yso meesha lagu beego, sidaas darteedna, niyad wanaagga nabadraadinta Carbeed waxba ku qaadan mayso.

Dhinaca kale dhibaataada Bariga Dhexe ee dami wayday waxa gun iyo sal u ah qadiyadda dadka reer Falastiin, oo har cad dhulkoodii hooyo dibedda looga saaray, iyadoo xumaan bani-aadan lagula dhagmo aan waxba loola hadhin, sidaas awgeed nabad waarta oo laga gaaro Bariga Dhexe waxay ku xiran tahay xallinta dhabta ah ee qadiyadda dadka reer Falastiin, taasina waxay ku suura geleysaa iyadoo wakiilladooda sharciga ahi ay si buuxda uga qaybgalaan fadhiga iyo goobaha lagu gorfaynayo, lagagana wada xaajoonayo nabadda Bariga Dhexe.

Run ahaantii taasi waxay

Cali Maxamed Axmad

meel mar ku noqonaysaa iyadoo si wada jira ay meel uga soo wada jeestaan dalalka Carbeed guud ahaan, gaar ahaana kuwa ay tooska isaga horjeedaan Israa'iil, shakina kuma jiro in Israa'iil iyo Imbiryaaaliyadda Caalamiga ah ee ay u adeegaysaba ogsoon yihiin middaas, sidaas darteedna ku daaalayaan sidii loo baajin lahaa, si midba goonideeda loogu keliyaysto.

Waayo-aragnimada Ummadda Carbeed waxay ina tusaysaa in marka iskaashi iyo wadajir ay ku dhaqmaan guuli imaanayso markaase ay kala biiqbiiqaan oo dal kastaaba keligii nin toocsado ay guul-daraysanayaan.

Waxaynu xusuusannahay sidii dadyowga Carbeed ugu ogsadeen garabsiinta walaalahooda reer Masar markii weerar gardarro ay ku soo qaadeen 1956kii huwanta: Israa'iil, Faransiiska iyo Ingiriiska iyo guushii wadajirkii ku dhashay.

Shirkii Magaalada Khar-duum ee 1967kii iyo wadjirkii ku dhashay ee lagu dhiciseeyey ujeeddadii gardarrada Imbiryaaaliyeed, oo la doonayey in lagu jageeyo talisyada horusocodka Carbeed, xoogagga kacaanyahaneed oo gobolka iyo wiilqiddii iyo jugtii xoogga lahayd ee lagu gaarsiiyey Israa'iil goobihii dagaalka ee 1973kii. Tusaale kalena waxa weeye xorayntii Aljeeriya. Guulahaas oo idili waxay salka ku hayaan iskaashiga iyo wada jirka Ummadda Carbeed.

Iyadoo laga shidaal qaadanayo waaya aragnimadaa ayey ugu muuqatay dalalka carabta lama huraanimada midnimada, ha noqoto xoraynta Falastiin, dalka Carabta ay Israa'iil ku qabsatay weerarkii gardarro ee 1967kii ama horumarinta dhaqaalaha iyo nolosha bulshadooda, sidaas darteedna uu u magacaabay shirkii Qaahira guddi ka shaqaysa da jirkii dalalka Carabta ay soo celinta iskaashigii iyo wamurgisay booqashadii Madaxweynaha Suudaan Maxamed Jacfar Numeyri, waxay ka

kooban tahay sagaal dal, waxa loo xilsaaray inay cilinbixiyaan is-afgaranwaaga ku dhex jira dalalka Carabta, iyo qabanqaabo Carbeed sidii wada jirka iyo iskaashiga Carabta loogu soo celin lahaa heerkii wacnaa uu garay 1973kii iyo xilliyo kale.

Waxa hubanti ah in himilada Ummadda Carbeed ee ku saabsan xoreynta Falastiin, dhulka kale ee carabta laga haysto, horumarinta dhaqaaleed iyo kor u qaadidda nolosha bulshada lagu xaqiijin ka-

ro midnimada iyo iskaashiga dalalka Carabta. Sidaas awgeedna ay lama huraan tahay in la qaado tallaabo kasta oo lagu xoojinayo midnimadaas iyada ah, maxaa yeelay dalna keligii uma quturi karo Imbiryaaaliyadda, Sahyuuniyadda

iyo adeegahooda Israa'iil, mana dhabayn karo dhismo muujtamac casri ah, oo ka tarjumaaya himilada dadkaasi, si-

daas darteedna wuxuu ku sandullaysan yahay isbahaysiga iyo in uu wax la qabsado walaalihiisa Carbeed ee kale.

Dhaqdhaqaaqa Dhexdhexaadnimada

— Xuseen Maxamed Aadan —

yd lagu qabtay waxaa la xeeriyay:

«Inaanu dalku ka mid ahaayn gaashaanbuur millatari oo loo samaystay xiisadda dhextaal xoogagga waaweyn».

Waxa kale oo iyaguna mudnaa labada qodob oo ah:

1) Dalku waa inuu ku dhaqmaa siyaasad madaxbannaan ah oo oggol nabad ku wada noolaanshaha dawladaha leh qaabab siyaasadeed iyo bulsho oo kala geddisan, ama waa inuu raacaa tub wada noolaanshaha oggol.

2) Dalku waa inuu si buuxda u taageeraa dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka ah.

Dhexdhexaadnimadu waxay dhaqangelinaysaa aragtida laga tuujiyay nolol maalmeedka oo ka soo horjeedda dunida oo haamo millatari loo qaybiyo, taasoo inaga fogaynaysa nabad iyo nabad ku wada noolaanshahaba, isla markaana sii xumeynaysa xidhiidhka caalamiga ah.

Ka sokow ujeeddooyinka siyaasadeed kooxayntaa milla-

Shirka Wasiirrada Arrimaha Dibedda ee dalalka dhexdhexaadka ah ee lagu qaban doono Belgirayd (Luuliyo 1978ka) wuxuu fursad inoo siinayaa inaynu wax ka taabanno maabaadiida iyo taariikhda dhaqdhaqaaqa dhexdhexaadnimada. 23 Sannadood ka hor ayaa 29 dawladdood oo xor ah kana socday Afrika iyo Aasiya Abriil 18dii horreysay ku ku kulmeen Baanduung, bishii Abriil 18dii 24dii 19755kii. Shirkaa waxa dhaliyay burburkii qaabkii iyo curashadii qarammo cusub oo ka hanaqaaday Afrika iyo Aasiya, markaasoo dhaqdhaqaaqa gabannimo-doonku u baahday laxaad kaal-meeya.

Shirweynihii Baanduug wuxuu curiyey dhaqdhaqaaqii hanaqaaday korontonnadii ee dhexdhexaadnimada. Haddaynu indha indhayno hawlihii dhaqdhaqaaqa 21kii sannadood ee ugu dambeeyay waxaynu arkaynaa:

b) Baahida daafaca iyo dhidib u aasidda madaxbannaanida siyaasadeed.

t) Taageeridda dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka iyo xoreynta dadyowga la gu-meysto.

j) U dagaallanka qaab dhaqaale oo caalamiya oo isku dheellitiran si loo xaqiijiyo madaxbannaani dhaqaale iyo mid siyaasadeedba.

x) U dagaallanka nabad iyo xasillooni adduunku ku waaro, horumar iyo nabad ku wada noolaanshaha dadyowga adduunka, ka sokow jiritaanka qaabab dhaqan dhaqaale oo kala geddisan.

Dhexdhexaadnimada qaab siyaasi ah oo caalamiya ahaan ayay u dhalatay waayadii dagaalladii qaboobaa. Hoos markaad ugu dhaadhacdo dhexdhexaadnimadu waa baabac dhiig sida ay dalal badani qabaan.

Dhexdhexaadnimada waxa lagaga hortegayaa adduunka oo laba haamood loo qaybiyo iyo adduunka oo kala qaybsanaantaa dagaal loogu horseedo.

Si dal uga qaybgalo shirweynihii laad ee 1961kii Belgara-

tari waxay adduunka dhaxal-siinaysaa cunaqabataynta, haddii kale tirtiridda qarannimada dadyowga adduunka.

Dabka ka holcaya Geeska Afrika ayaynu tusaale u soo qaadan karnaa, kaasoo inoo xaqiijin kara sida tartanka xoogagga waaweyni u sii xumeynayo xiisadaha goboleed, taasoo aan dan u ahayn madaxbannaanida dalalka Afrika.

Maanta xoogagga waaweyn mid ka mid ay oo keliya ayaa qalaanqallo wada.

Mabda'a ah nabad waarta iyo horumar waxa lagu gaadhi karaa iyadoo la tirtiro gaashanbuuraha millatari oo lagu doorsho wax wada qabsi iyo isu soo dhawaynta dadyowga adduunka, sidii lagu guddoonsaday kulanno badan oo dowladaha dhexdhexaadka ahi isugu yimaadeen:

b) Shirweynihii ugu horreeyay ee dalalka dhexdhexaadka ah (Belgarayd, 1961).

t) Shirweynihii 2aad ee lagu qabtay Qaahira, 1964kii.

j) Shirweynihii 3aad ee lagu qabtay Lusaaka, 1970kii.

x) Shirweynihii 4aad ee lagu qabtay Aljeeris 1973.

kh) Shirweynihii 5aad ee lagu qabtay Kolombo 1976kii.

Tiirarka waaweyn ee dhexdhexaadnimada waxa ka mid ah sii adkaynta nabadda, waa ayo dunidan maanta aynu ku noolnahay horumarkeeda nabadda ayaa saldhig u ah.

Hase yeeshee arrintaa uma qaadan karno in dhexdhexaadnimadu nabadda qiima walba ku qaadan karto.

Mabaadii'da dhexdhexaadnimadu si buuxda ayay uga soo horjeeddaa «nabadda» ay Imberiyaaliyaddu rabto inay ku qabsato dadyowga nabadda jecel.

Mabaadii'da dhexdhexaadnimadu waxay hiil iyo hooba siinaysaa halgan walba oo xaq ah oo hubaysan. Shirweynihii 2aad ee Qaahira ayaa lagaga baaqey: Shirweynaha Qaahira

wuxuu Sheegayaa in weli lagu tumanayo Mabda'a ayaa ka talinta, gobollada dunida qararkoodna laga dafirsan yahay dhaqan galkiisa, taasina dhalisay xiisado abuurma iyo dagaalkoo sii fida.

Shirweynihii Qaahira, qaar ka horreeyay iyo kuwo ka dambeeyayba, waxay cambaareynayaan mawqifkii xoogagga waaweyn iyo xoogagga lidka ku ah mabda'a aaya ka talinta Ummadaha. Waxa la guddoonsaday go'aanno lagu adkeynayo dhaqan gelinta mabda'a aaya ka talinta Ummadaha, isla markaana la isku hortaagayo in xoog lagu muquuniyo dadyowgu xaq ay u leeyihiin u halhagmayaa.

Arrimaha maanta ka taagan Afrika, gaar ahaanna Geeska Afrika ayaa ka marag kacaya dhaxalgal ahaanshaha siyaasadda dhexdhexaadnimada.

Dowladaha dhexdhexaadka ahi tirtiridda gumeysiga oo keliya uma dagaallamayaan, ee isla markaa waxay u dagaallamayaan horumar. Badiba dawladdaha dhexdhexaadka ahi waa dalal dhaqaalahoodu aad u danbeeyo.

Waxa la gudboon inay tallaabooyin hore u qaadaan si ay u dhaqan geliyaan xidhiidh dhaqaale oo caalamiya oo isku dheellitiran si ay u dedejiyaan horumarka dhaqaale ee dalalka soo koraya.

Dalalka Afrika, Aasiya iyo Laatiin Ameerikaba waxa isu soo dhaweeyay midnimadoodiina sii xoojiyay, halgalkooda ka digarogtay madaxbannaanida siyaasadeed ee u baydhay madaxbannaanida dhaqaale.

Wax kale daayoo, dalalkii sababo badan awgeed uga xoroobi waayay tabihii cusbaa ee Imberiyaaliyaddu, waxay aqoonsadeen in wadajirka dunida saddexaad lagaga bixi karo gaajada iyo saboolnimada. Sidaa waxaa ka dhashay

kooxda 77ka ah oo lagu abuuray shirkii Qarammada Midoobay ee Ganacsiga iyo horumarka (UNCTAD) ee Jineefa lagu gabtay 1964kii.

Kooxda 77ka oo haatan dhan 110 dal, aad ayay ugu firfircoonayd soo bandhigga iyo gole keenidda baahida dunida saddexaad oo dhan markaynu eegno shirkii UNCTAD II ee lagu qabtay Delhi, 1968kii, UNCTAD III ee lagu qabtay Santiyaagada Jili, 1972kii, UNCTAD IV ee lagu qabtay Nayroobi 1976kii iyo kulammadii VI iyo VII ee gaarka ahaa kuna saabsanaa horumarka ee Qarammada Midoobay.

Shirweynihii Aljeeris ee dawladdaha dhexdhexaadka ah (1973kii) oo lagu guddoonsaday halkudhegyo dhaqaale iyo barnaamij dawleedba dabadii, ayaa waxa bilaabmay dood xidhiidh ah oo dalalka adduunka dhexmartay.

Waxa intaa raacay iyadoo fadhiyadii gaarka ahaa ee horumarka ee 6aad la qabtay 1975kii, iyo kii 7aad oo la qabtay 1975kii, kulankii guud ee Qarammada Midoobay wuxuu soo saaray baaq saameeya xidhiidh dhaqaale oo cusub iyo barnaamij hawleed.

Waxa kale oo kulankaa guud ee Qarammada Midoobay goostay xuquuq dhaqaale oo ay yeeshaan dawladdu.

Wada hadallo kale oo caalamiya ayaa bilaabmay oo shirkarkaa ka dareera, sida wada hadalkii koonfurtoyo waqooyiga ee Baaris lagu qabtay 1975kii, kuna saabsanaa wax wada qabsi dhaqaale oo caalamiya, kaasoo ay ka soo qaybgaleen dalalka warshadaha leh ee galbeedka iyo dalalka soo korayaa.

Kulannadii ugu dambeeyay ee dalalka dhexdhexaadka ah waxa ka danbeeyay soo ifbaxa ururro ama hay'ado sida:

b) Saamaynta ururro kulminaya dalalka soo saara alaabta caydhiin (Sida OPEC) oo

lagaga hortegi karo damaca Imberiyaaliyadda iyo gumeysiga cusub, iyo abuuridda ururro kulmiya dalalka soo koraya ee badeecaddooda caydhiin dhoofiya.

t) Dhiidib u aasidda isbahaysi dhaqaale oo lagu daryelo horumarka dalalka dhexdhexaadka.

j) Abuuridda dhaqaale gaar ah oo lagu kaaba badeecadda caydhiin ee dalalka soo koraya.

x) Xeerar loo dejiyo la dhaqanka maalgelinta gaarka ah, shirkadaha waaweyn iyo isu gudbinta teknoolajiyada.

Tallaabooyin ayaa la qaday si la isugu soo dhaweeyo dalalka hore u marayo iyo kuwa soo koraya.

Dhaqdhaqaaqa dawladdaha dhexdhexaadka ahi wuu sii korayaa si uu ula qabsado waa ayaha geddoomay ee dunida.

Waxa la bilaabay in la sameeyo wakaalad wararka ah oo ka dhexaysa dalalka dhexdhexaadka ah, si looga hortago dagaayadaha lidka ku ah himilooyinka dunida saddexaad ee laga soo baahinayo qalabka warfaafinta ee Imberiyaaliyadda.

Dhaqdhaqaaqa dhexdhexaadnimadu kama soo dhex bixin dagaalkii qaboobaa ee xoogagga waaweyn oo keliya.

Dhaqdhaqaaqa dhexdhexaadnimada waxay himiladiisu

tahay inuu kaalin fiican ka galo ku tallaallidda xidhiidh dimoqraadiya dalalka hantiwadaagga ah. Buurbuurka qaabkii gumeysiga ayaa hortaagan qas iyo qalaanqalna ku ridday koboca Imberiyaaliyadda, isla markaana laxaad taraya xoogagga hantiwadaagga.

Sidaa awgeed, dhaqdhaqaaqa dhexdhexaadnimada in dambe laguma tilmaami karo isdiidka hantigoosiga iyo hantiwadaagga.

Dhibaatooyin ayaa durbaba ka soo baxaya horumarka hantiwadaagga xilliga lagu jiro kala guurka.

Dhibaatooyinkaa mid ka mid ahi waxay taabanaysaa baahida loo qabo lahaanshaha bulshada ee qalabka wax soo saarka oo noqda ku meel gaadh ahaan — wax dawladdu leedahay kaasoo koriya xidhiidhka dawladda iyo shaqaalaha.

Waxa jirta baahi ah in ilaa muddo xoogagga hantiwadaagga ku tirsadaan dawladda, sidaana ay ku abuuranto birograadiyad iyo xidhiidhka dhaqaale oo leexda.

Xidhiidhka dawladdaha hantiwadaagga ka dhexeeyaa wuxuu dhalin karaa isla weyni, shofanismo iyo wax la mid ah.

Waayadii hore, si hantiwadaaggu ku tisaqado waxa la isku dheelli tiri jirey dhaqaa-

laha kala sarreeya ee dalalka hantiwadaagga.

Waxay weliba taasi ka muuqataa idiyoolajiyada isdiidyaada, kuwaasoo ka muuqda caabudaadda maarkiisiyada iyo abuuridda monobooliyo aragtiyeed oo lagu daneysto, isla markaana lagu gadhqaado xarakada towriga ah ee dunida.

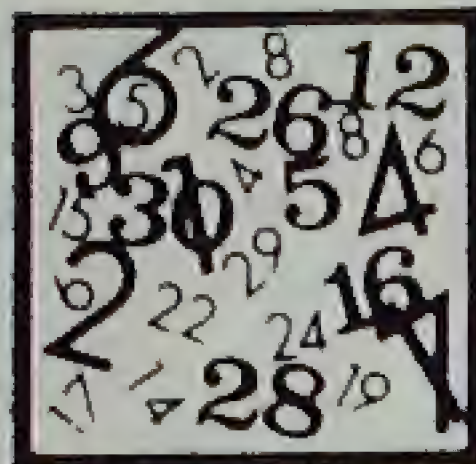
Waxa socda isbeddello soo dedejinaya burburka Imberiyaaliyadda, isla markaana xojinaaya hantiwadaagga jariska-xornimada, isbiimaynta ama hantiwadaagga oo xarun tilmaaman adduunka lagaga sandulleeyaa, waxay la mid tahay xarakada oo la hakiyo iyo Imberiyaaliyadda oo laxaad la taro iyo xoogagga dibusocodka ah oo dhan.

Xaaladda maanta ka taagan Afrika ayaa arrintaa ka marag kacaysaa xaalka sii xumaanaya iyadoo lagu afgobaadsanayo faafin iyo fidin nooc gaar ahoo hantiwadaag ah.

Si himilooyinkaa loo xaqiijiyo waxa ku habboon dawladdaha dhexdhexaadka ah inay si saaxiibtinnimo leh u dejiyaan xiisadaha ka dhex taagan. Xubnaha dhaqdhaqaaqa dhexdhexaadnimadu waa inay geesinnimo u yeeshaan inay dhaqdhaqaaqa ka saaraan dawladdii ku xadgudubta mabaadiida dhexdhexaadnimada u dejisan.

WARBIXINTA BISHA

Jaalle Siyaad oo booqday Yurubta Galbeed iyo dalal Carbeed

Madaxweynaha JDS Jaalle Maxamed Siyaad Barre iyo wafdigiis uu hoggaamina-yey ayaa ku soo noqday dalka 28kii bisha Juun ka dib markii ay u dhammaatey booqasho 11 maalmood ah oo ay ku soo mareen Yurubta galbeed iyo waddammada Carabta. Madaxweynaha iyo wafdigiisu waxay ka ambabaxeen dalka 18kii Juun.

Waddammada ay booqdeen waxaa ka mid ah Cumaan, Qadar, Sacuudi Carabta, Kuwait, Isutagga imaraadka Carabta, Masar, Ingiriiska iyo Jarmalka.

Jaalle Siyaad, Madaxweynaha

JDS oo Xarunta Madaxtooyada ugu warramayey weriyayaal wuxuu sheegay in kulammadii uu la yeeshay madaxda ka tirsan dalalka isaga iyo wafdigiisu booqashada ku soo mareen ahaayeen kuwo ku dhammayday wanaag iyo is-afgarad.

Madaxweynuhu, wuxuu sheegay in kulammadaa uu la yeeshay Madaxdaasi ay ku soo qaadeen dhibaatooyi-

nka adduunka ka taagan si-dii layskaga kaashan lahaa ka hortagga dhibaatooyinkaasi iyo iskaashiga ka dhe-xeeya Soomaaliya iyo dalal-kaasi. Waxaa kaloo ay isla soo qaadeen Iskaashiga Waddammada Carbeed iyo Afrika, guud ahaan arrimaha caalamka ka taagan iyo gaar ahaan Geeska Afrika.

Isagoo ka jawaabaya su'aal ku saabsanayd sida ay ugu muuqato Madaxda dalalka uu soo booqday weer-rarada gardarada iyo daandaansiga Xabashida ay ku hayso Dalka Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soom-

aaliya Jaalle Siyaad wuxuu caddeeyey in madaxdaasi ay u arkaan daandaansigaasi inuusan ahayn mid Xabashidoo quri waddo; hase yeeshee uu yahay mid ay wadaan dawladu waaweyn ujeeddoyin gaar ahna ay ka leeyihiin.

Madaxweynaha Soomaaliya Jaalle Maxamed Siyaad Barre, wuxuu sheegay in Ciidammada Huwanta ah ay weeraradaasi ula jeedaan sidii ay ugu niyad jabin lahaayeen Ummadda Soomaaliyeed hase yeeshee runtu waxay tahay ayuu yiri Madaxweynuhu inaan Ummadda Soomaaliyeed ku niyad jabeynin tallaabooyinka uu isku dayayo cadowgeedu inuu ku waxyeelleeyo, balse ay ku beereyso geesinnimo iyo midnimo ay ku daafacaan qarannimadooda iyo shaarftooda.

Isagoo ka hadlaayey taageerada J.D.S. u fidinayso dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka Jaalle Siyaad wuxuu sheegay in taageeradaa oo ah mid xaq ah waajibna ku ah Ummadda Soomaaliyeed weligeed ayna ka taanaasuli doonin.

SHIR JARAA'ID

Nin ka tirsanaan jiray Urur isku Magacaabay SODAF, ayaa ku qabtay shir jiraa'id bishii Juun 13dii, Magaalada Muqdisho isagoo ku kashifaya dhaqdhaqaaqa kooxda yar. Ninkaasi oo magaciisa la yiraahdo Cabdiraxmaan Saalax wuxuu sheegay in kuwa isku magacaabay Ururka SODAF, ay yihiin koox aad u yar, guud ahaanna ka kooban 13 qof, isla markaana aan wax taageero ah haba yaraatee ka haysan Ummadda Soomaaliyeed, sidaas darteedna tiroyaraanta awgeed iyo taageero la'aanta aan kooxdaasi marnaba lagu magacaabi karin urur.

«Dhammaan Xubnaha ku jira kooxdaasi isku magacawday in ay yihiin Urur waxay kala qabaan fikrado gooni ah oo muujinaya in uu nin waliba doonayo dan khaas ah, haba u badnaadeen kuwo qabiil u dagaalamaya iyo kuwo in ay hantaan xoolo, waxaana ay xaqiiqadu tahay inaysan jirin ujeedo cad oo la taaban karo oo ay leeyihiin kooxdaasi» ayuu caddeeyey Cabdiraxmaan.

Waxaa kaloo uu caddeeyey in, ujeeddada qura ee ay kooxdaasi lahaayeen ay ahayd inay kala qoqobaan Ummadda Soomaaliyeed, wuxuuna intaa raaciyey inaysan marnaba kooxdaasi ku fikireyn wax dan u ah Ummadda Soomaaliyeed.

«Kooxdaasi, isku magacawday SODAF, waxay ka soo horjeedaan jiritaanka Ummadda Soomaaliyeed, waxaana ay taageero ka heli jireen Xabashidda, kiiniya, Israa'iil iyo kuwo kale», ayuu yiri ninkaas.

Isagoo hadalkiisii sii wata waxa kale uu sheegay in Israa'iil oo cadow ku ah dha-

inmaan Ummadaha Muslimka ah ee Carbeed sababaha ay kooxdaasi u taage-raysey ay ka mid ahaayeen iyadoo aan jecleyn Soomaaliya oo Ummad Carbeed ah, isla markaana ka shaqaynaysa midnimada iyo xoojinta dawladaha Carbeed.

«Waxaanu ogsoonnahay in Xabashida iyo Israa'iil ay ujeeddoyin isku mid ah ka leeyihiin Badda Cas oo ah halbowlaha ay maraan Saliidda dawladaha Carbeed ay u dhoofiyaan dalalka Yurub, taasoo ay uga gol leeyihiin in ay ku waxyeelleeyaan dalalka Carbeed, sidaas awgeedna iyagoo ka shidaal qaadanaya aragtidaas ayey taageereen kooxda isku magacawday SODAF» ayuu sheegay Cabdiraxmaan.

Ninkaasi ka tirsanaan jirey kuwa isku magacaabay SODAF, oo ka hadlaya haddii ay kooxdaasi wax taageero ah ka helaan dalka gudihiisa, wuxuu sheegay inaysan jirin qof Soomaali ah oo taageeraya ayna ka soo horjeedaan.

Mar uu ka hadlaayey waxyaabaha ku kallifay, inuu ka mid noqdo kooxdaasi, wuxuu sheegay inuu markaasi ku biiray kooxdaasi isaga oo ku qanci waayey sababihii looga fadhiisiyey shaqada dawladu.

«Si kastaba ha noqotee,

waxaan kaddib ogaaday inaanay shuqul isku lahayn waxyaabihii aan niyaada ku hayey iyo ujeeddoyinka kooxdaasi oo ah inay u shaqeeyaan danaha cadowga dadweynaha Soomaaniyeed, sidaas darteedna waxaan goostay inaan dalkeyga ugu ugu noqdo, kuna biirto Ummadda Sharafka leh ee Soomaaniyeed, anigoo ka takhalusaya wixii aan markaasi gacanayey» ayuu sheegay Cabdiraxmaan.

Mar wax laga weydiiyey, naqadi u ahim ka dhacay kooxda isku magacawday inaan inay majaxaapiyaan Kacaanka, wuxuu caddeeyey inuusan jirin wax xiriir ah oo ka dhexeeyey labaada kooxood.

Isagoo ka hadlayey bar-naamijkii kooxdaasi, wuxuu sheegay in uu saldhigga bar-naamijkaasi ahaa wax al-laale wixii ka soo hor Jeeda danaha Ummadda Soomaaliyeed, wuxuuna intaasi raa ciyey in kulammada kooxdaasi iyo kuwa ay qabbaanka u ahaayeen ka dhici jireen dalalka Kiiniya iyo Itoobiya.

Waxaa kale oo uu shaaca ka qaadey inaysan maanta ahayn wakhti uu qof Soomaaliyeed tixgeliyo shu-cuurta qofnimo, ayna habboon tahay inuu qof waliba yeesho niyad saafi ah, kuna biiro halganka Ummadda inteeda kale.

Wafdi Ingiriis ah oo soo booqday JDS

Wafdigii Ingiriiska ahaa ee uu hoggaaminayey wasiirka dawladaha Arrimaha dibadda muddane ted Rowlands waxaa bishan Juun 11dii u dhammaaday booqasho afar maalmood ah oo ay ku joogeen Soomaaliya, waxayna ka ambabaxeen maalintaas

iyagoo ujeeda dalkoodii siina maraya dalka suudaan. Madaxweynaha J.D.S. Jaalle Maxamed Siyaad Barre ayaa ku qaabiley Madaxtooyada wafdiga Ingiriiska maalintii saddexaad ee ay booqashada ku joogeen dalka.

Madaxweynaha iyo Mr. Rowlands waxay ka hadleen sii xoojinta xidhiidhka labada dal, arrimaha haatan ka aloosan adduunka guud ahaan iyo Afrika gaar ahaan.

Wasiirka Ingiriisku waxaa uu mahadnaq gaarsiiyey Madaxweynaha ku saabsan sidii diirraneyd ee loo soo dhoweeyey isaga iyo wafdi-giisa.

Ka hor Mr. Ted Rowlands iyo wafdigiiisu waxay booq-

deen Mashruuca sonkorta Juba ee Jilib iyo magaalamadaxda Jubbada Hoose, halkaaso ay wafdigu wada hadallo kula yeesheen aqoon yahaannada ka shaqeeynaya mashruuca.

Mr. Rowlands waxaa uu ku adkeeyey in ay dedejiyaan dhamaystirka mashruuca, taas oo ku tilmaamey in ay faa'iido ugu jirto dhaqaalaha Soomaaliya.

giisu intii ay joogeen dalka waxay wada hadallo la xi-

dhiidha iskaashiga dhaqaale ee labada dal la yeesheen Madax Soomaaliyeed oo u ka mid yahay Madaxweyne ku-xigeenka J.D.S, Jaalle Xuseen Kulmiye oo ku qaabiley xafiiskiisa.

Wafdigaa Ingiriiska iyo madax ka tirsan J.D.S. waxay ku kala saxiixdeen xarunta qorshaha qaranka ee muqdisho heshiis ku saabsan iskaashi xagga dhaqaalaha ee labada dal.

Heshiiskaas oo qoraya in alaab qiimaheedu dhan yahay 23.433.600 Sh. So. ay dawlada Ingiriisku ku kaalmeysa J.D.S. waxaana ka mid ah doonyaha matoorrada leh ee kalluumeysiga, dhismaha guryaha khubarada ee mashruuca sankorta Jilib iyo shamiinto.

Dhinaca Soomaaliya heshiiska waxaa uu saxeexay Guddoomiyaha Qorshaha qaranka Jaalle Axmed Xaabiib Axmed dhinaca dawlada Ingiriiskana waxaa u saxeexay wasiiru dawlaha Arrimaha dibadda ee dalkaasi muddane Ted Rowlands.

Jaalle Siyaad oo dhambaal u diray Guddoomiyaha U M A

Madaxweynaha JDS Jaalle Maxamed Siyaad Bare, wuxuu dhambaal u diray Madaxweynaha Jamhuuriyadda Gaaboon, ahna Guddoomiyaha Ururka Midowga Afrika ee Sannadkan, bishii Juun 28dii, isagoo ku wargelinaya weerarradii gardarrada ahaa ee ay dhowaan dayuuradaha dagaalka ee Xabashidu ku soo qaadeen degmooyinka iyo Tuulooyin ka mid ah JDS, ayna degganaayeen dad rayid ah.

Jaalle Siyaad wuxuu dhambaalkiisa ku yiri: Wax-

aan doonayaa inaan Madaxweynow kuu sheego in diyaaradaha Xabashidu weerar ku soo qaadeen, ayna duqeeyeen meelo ay deggan yahiin dad rayid ah kuna yaalla JDS, halkaana ay ku laayeen 13 Qof, oo isugu jira haween iyo carruur, konton iyo laba kalena dhaawacyo u geysatay, oo weliba qaarkood halis yihiin, isla markaana ay khasaare lixaad leh gaarsiiyeen hantidii iyo xoolihii ay lahaayeen dadkii goobbaahaasi ku noolaa.

«Weerarradaasi waxashi-

nnimada ah ee ay dayuuradaha Xabashidu ku soo qaadeen Magaalooyinka Boorama, Gabiley, Qun-u-jeed, Gorayacawl, Kala-Beydh, Balli Caanood iyo Cabdulqaadir oo dhammaan ku yaalla Gobolka Waqooyi Galbeed ee JDS, waxa ka soo qaybgalay 11 Dayuuradood kuna soo noq-noqdey saddex jeer intii u dhaxaysay 22kii-25kii bishan Juun» Madaxweynuhu waxa kaloo uu ugu sheegay dhambaalkiisaasi, Guddoomiyaha Ururka Midowga Afrika Mudane Cumar Bongo in la

keenay Ciidammo huwan ah isuguna jira Xabashida iyo Kuubaan meelo badan oo ku dhow JDS, taasoo uu sheegay in loola jeedo sidii duullaan loogu soo qaadi lahaa Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya.

Jaalle Siyaad waxa kaloo uu ku yiri dhambaalkiisii: «Xad-gudubkaasi qaawan iyo cadowtinnimadaasi waxa weeye meel ka dhac loo

geysanayo mucaahadooyinka u degsan Ururka Midowga Afrika iyo Ururka Ummadaha Midoobay, mana aha mid khatar gelineysa Soomaaliya oo keli ah, hase yeeshee, waxay khatar gelineysaa nabadda iyo xasiloonida Gobolka Geeska Afrika iyo Guud ahaanba adduunweynaha».

Madaxweynaha JDS, Jaalle Maxamed Siyaad Barre,

waxa kaloo uu ku caddeeyey dhambaalkiisa in Soomaaliya ay marar badan isku dayday inay si nabadgelyo ah uga hortagto gardarrooyinka bareerka ah ee loo geysanayo qarannimadeeda una adkeysatay, wuxuuna sheegay in Soomaaliya ay is daafici doonto haddii ay mar dambe ku soo xadgudubto Xabashidu Soomaaliya khatarna ay geliso nabadgelyadeeda.

Suweeto Astaantii diidmada

16ka Juun 1976 waxay kaga jirtaa baal ahmiyad gaar ah leh taariikhda halganka dadka afrikaanka ah ee koonfur Afrika. Maalintaas waxaa mudaaharaad oogay dadka Afrikaanka ah ee ku dhaqan degmada Suweeto ee magaalada Johannesburg burg iyadoo ardaydu ka dhiidhiday luuqadda Afrikaans oo loogu talagalay in ay noqoto tan keliya ee waxbarashadda dalkaas.

Mudaharadkaas lidka ku ah siyaasadda middabta-koorka ee waxbashadda waxaa ay ka muuqaal celiyeysay halganka xaq ah ee aqlabiyadda dadka Afrikaanka ay ku diiddan yihiin siyaasadda loo yaqaan «Apartheid» iyo xukunka hantigisiga ee inta yari ku adeegato.

Ciidammada booliiska ee xukunka madibtakooraka dalkaas ayaa rasaas oodda kaga qaaday arday isugu soo baxday bannaanbax nabadeed.

Ka badan 600 oo ka mid ahaa dadkaas ayaa ku le' day gacanta ka gardarran ee booliska koonfurta Afrika. Hase yeeshee waxa taas ka dhashay bannaanbaxyo, hawla joojin iyo qa-

lalaase lagu sameeyey qalcaddaa midabtakooraka iyo jinsi kala sooca, Soweetona waxay noqotey astaanta niyadda aan liilsanayn ee Afrikaanka ku dhaqan koonfurta Afrika ee ay ku diiddan yihiin midabtakooraka.

Sannadguuradan dilkii soweto waxay ku beegantay sannadkaan oo lagu magacaabay in uu yahay sannadka caalamiga ee ladagaa-lanka midabtakooraka, oo dadyowga adduunka ku dhaqani ay si laxaad leh ugu diyaar garoobeen shirka Ummadaha midowbay ee ka hortagga midabtakooraka iyo jinsi kala sooca.

Dilkii sharpeville ee 1960 iyo xarakadii dhiiggu ku daatay ee Guguletu iyo kuwo kale weli waa ay xusuusan yihiin dadka Afrika ah iyo dadyowga adduunka oo dhammi.

Xarakada dhiidhiga ahi waxaa ay ka turjumayeen wejiga runta ah ee midabtakooraka koonfurta Afrika iyo sida waxshinnimada ah ee ay u gumaado dadka aan dambiga gelin.

Si ay u xusaan dhaqdhaqaaqi Soweto, dadka kala

sooda qaybaha kala duwan ee bulshada ay ka mid yihiin arday, shaqaale iyo beeraley ayaa isugu soo baxay bannaanbax weyn magaalada Soweto, isla mar ahaantaa waxa ay ku nuxnuxsanayeen dhaqdhaqaaqa ay ku diiddan yihiin nidaamka «Apartheid» iyo jinsi kala sooca.

Mar kale ayaa sannadguuradan labaad ee Soweto boolisku ku qab-qabteen meelaha jid hideenada ah ee transvaal dad ka badan 600, waxaana la mamnuucay kabixid iyo soo gelid magaalada Soweeto.

Ciidammo hubeysan ayaa la dhigay dhammaan irriddaha ku wareegaan degmadaas oo ay dhaqan yihiin in ka badan milyan ruux oo Afrikaanka ah.

Iyagoo ku andacoonaya in ay olole ku qaadayaan ah ka hortaga dhilka.

Xusuusta Soweeto waxay weligeed ku aslaanaan doontaa nafaha iyo niyadda dadka diiddan inay qaataan dilliga iyo daandaansiga midabgumeysiga waxaa ayna soo dedejineysa burburka iyo baabi'inta nidaamka midabtakooraka iyo jinsi kala sooca.

Hiddaha iyo Dhaqanka

Guudmar Riwaayadeed
Taariikh Lama Illaawaan

— BOOBE —

Dib haddaynu taariikhda u raaco waxaynu arkaynaa da' yarida masraxenna oo ka kala tisqaaday Xamar iyo Hargeysa afartanaadkii qarnigan. Inkastoo masraxennu sidaa u da'yar yahay haddana waxaad mooddaa inaanu dhalanrooggii la rabay masraxenna ku dhicin. Arrintaana waxaynu u magansan karnaa dhowr arrimood oo ta ugu mudani tahay dadka masraxenna ku hawlan oo waxbarasho akaademiya aan lahayn ee wax ku waday dadaal iyo habkii ay ka dhaxleen dadkii masraxa uga horreeyey. Haddaad si qoto dheer u deristo masraxenna waxaad arkaysaa sidaa aan la isugu dayayn in wax laga beddelo qaab masraxeedkii hore u jiray.

Maqaalkan waxaan jecelahay inaan ku falanqeeyo riwaayad nooceeda ugu horreysay oo lagu maamuusay 1dii Luulyo 1978ka, maalinta saddexda libnood ku kulmeen ee qaddarintata iyo qiimeynta ku leh ummadda Soomaaliyeed. Riwaayaddaa abaabulkeeda waxaa isla kaashaday Hoggaanka Aydoloojiyada iyo Hoobolada Waaberi. Sheekada riwaayaddu waxay ku taxnayd halgankii dheeraa ee Ummadda Soomaaliyeed u soo gashay xornimadeeda, maantana ugu jirto xoreynta qaybaha weli la gumeysto iyo hanashada madaxbannaanida qaybaha xornimada gaadhay. Riwaayaddani bilaw ayay u ahayd hab masraxeed cusub. Waxay ahayd Riwaayad aam-musan oo macnaha sheekadu ku dhammaa dan-

anka ama reenka durbaanka iyo dhaqdhaqaaqa Jilayaasha.

Riwaayaddu siday u dhan tahay waxa jilayay kooxda ciyaartooyda ee Hobollada Waaberi oo run ahaantii dadaal iyo kartiba muujiyay. Waxaan marnaba illaawayn sidii dhalxhsaha lahayd ee ay sheekadii ugu rogeen durbaan iyo ciyaar iyagoo saldhig ka dhiganaya ciyaaraha hiddaha iyo dhaqanka ee Ummadda Soomaaliyeed.

Riwaayaddu waxay u qaybsantay sidan soo socota:

I. HALGAN

Waa bilowga riwaayadda — waa beelo nabadeed oo xasiloonida iyo nabadda ay ku caano maaleen ka muuqato ciyaarta ay u safteen ee sacab iyo durbaan ay isku dareen. Waa qaylo dalluun. Mar Keliya ayaa ciyaartii la hakinayaa, Cabdilqaadir, arbaha riwaayadda ayaa soo gelaya isagoo qalabkiisu u dhan yahay oo wejigiisa dhiillo iyo argagax ka muuqdo. Waa imaatinkii gumeysiga. Dareen dhalay, nabaddii dib loo celi, degelkii qurxoonaa, ka hulaaqday digadii, ayaa Cabdilqaadir ku tiraabay goortuu arkay dhulkii oo 5 (shan) loo qaybiyey. Warmoo-ley iyagoo ciyaaraya ayay laba xadhig gooyeen oo Cabdille Raage oo ahaa ninka xidhxi-dhnaa muruq iyo laxaad la sare-joogsaday. Waa 1960kii.

II NINBA DANTII.

Waa waayadii ninba dantii-sa raacay ee la kala dhaqaaqay. Sheekh Abuukar oo ka wa-

laacsan wehel la'aanta calanka haysata ayaa hadba qof u tegay. Dheg baan jalaq loo siin oo nin waliba tiisii ayuu ka raacay. Faynuus iyo Cismaan ayaa garowsaday. «Kasay.. kasay». Waa Cismaan Yare, «Waa la kasi oo la kasi». Faynuus ayaa ugu jawaabtay. Guubaa-badii Cabdilqaadir iyo Cumar Fakad ayaa lagu kulmay oo Calanka mar keliya lagu kulmay oo kor loo qaaday. Waa curashadii kacaankii Caways-naa ee 21ka Oktoobar.

III. XILLI KACAAN.

Waa qaybtii saamaynaysay kacaanka oo lagu suntay intii Olole la soo maray iyo siday bulshadu u qaybsanayd. Waxa dhex yaacaya intii horumarka bulshada iyo shaqada u heeganayd iyo intii hakinaysay ee mar walba u taagnayd hadimada iyo dibindaabyada bulshada hayaanka ah. Sheekada oo dhan waxaa lagu muujinayay muuqaallo aamusan hase yeeshee si aan mugdi ku jirin dadka wax u dhacsiinayay. Dadku way shaqaynayaan. Beero, Iskaka wax-u-qabso, Ololihii farbarashada iyo hawlaha kale. Laba nin ayaa dadka dhex yaacaya oo qaylada iyo neeftuurka aan lagu gaadhin. Waxay dadka dhex yaacaan oo hadba hadimo geys taanba mid ayaa gacanta lala helay oo meel baas lagu tuuray. Dhalashadii Xisbiga H. K. S.

IV. GOBANNIMO DOON

Waa qaybtii xoreynta gobolladii Faransiiska iyo Xabashidu

kala gumeysanayeen. Waxaa u soo horreeyay ciyaarta Haybarraa ee Seyliciga ah, taasoo lagu xoreeyay Jabuuti. Waxa xigeys saddex muuqaal oo gaagaaban oo si aan mugdi lahayn u muujinaya sidii foosha xumayd ee gumeysiga Xabashidu u jirrabi jiray dadweynaha Soomaaliyeed iyo siday ugu babac dhigi jireen.

ka yimid Bogga 6aad

ku reebay xusuus dheer iyo ku faanid da'da inoo soo koraaysa. Wasiirka Waxbarashada iyo barbaarinta Jaalle Aadan Maxamed Cali oo martidaas ka mid ahaa, gebagebadii Shirkaasi hadal gaaban ka jeediyey, erayadii uu carruurtaas ku bogaadinaayey waxaa ka mid ahaa: «Shirarka aad maqasheen oo ay isugu tagaan Ururrada waaweyn oo caalamiga ah waxba ugama duwana shirkiinnaan».

Wasiirku Oraahdaas been kuma sheegin. Qaab-abaabulkeedkii kulankaas hannaankii loo fadhiyey, habkii loo hoggaaminaayey, burutokoolkii hawlihisa laga kala hagaayey, arrimihii ka soo baxaayey iyo sidii loogu soo beegaayey

ka yimid Bogga 11aad

Tababarkaas oo noqday mid si weyn looga faa'iidaystay, gabagabadiisii markii uu ka hadlaayey, kaaliyaha Xoghayaha Guud, XHKS Jaalle S/Guuto Ismaaciil Cali Obokar, wuxuu ka waramay marxaladda taariikhiga ah ee maanta dalku maraayo iyo waajibaadka hoggaamiyeyaasha beelaha miyiga ka saaran hawlaha loogu tala galay horumarinta bulshada iyo ka gudbidda marxaladdaas adag.

Hoggaamiyeyaashaas tababarku u dhamaaday waxay dib ugu laabteen beeli-

Qaybta ugu weyn ee Riwaayaddu waxay ahayd ta lagu magacaabay «KOLLA IN AAN CABIIDSAMO CAQLIGIINNA YAY GELIN». Ereydaasi waxay ahaayeen kuwo laga soo dheegtay masafu Sayid Maxamed Cabdille Xasan lahaa. Waa dagaalkii gobannimodoonka ee Ciidammada huwanta ahi ka qayb qaateen. Waxa

muuqaalkaasi ku dhammaanaya iyadoo Ciidammadii huwanta ahaa la hareereeyay. reereeyay.

Waxa intaa weheliya iyadoo Riwaayaddan ay ku jireen 5 (Shan) heesood oo ta riwaayaddu ku xidhmaysay ahayd ta Riwaayadda loogu magac daray «Taariikh lama illaawaan».

waddooyinka iyo waqtiga ku habboon, intuba waxay ahaayeen kuwo ku toobiyeysan abaabuleedkii lagu yiqin shirarka iyo Shirweynayaasha ay isugu yimaadaan Ururrada waaweyn, heer qaran iyo heer caalami mid kasta ha ahaadeene.

Waxay ahayd arrin taariikhda dalkeenna ku cusub, shucuurtaadana dhaqaajinaysa marka aad aragtid Shirballaaran oo beryo soconaaya, boqollaal qof ee madaxdii dalka ugu Sarraaysay ka mid yihiinna ka soo qayb galeen, oo dadka hoggaaminaaya, kuwa ka doodaaya, kuwa hawlihisa kale socodsiinaaya, kuwa dadka maaweelinaaya iyo martida soo dhoweynaaya intuba ay yihiin carruur 15 jir ugu

weyn yahay. Waxaa la yaab leh sida carruurtaas yaryari ugu bislaadeen doodaha iyo fagaara-ka-hadalka, oo aad moodeysid siyaasiyiin waaweyn oo barlamaan fadhida. Waxaa kaloo la yaab leh, xilqaadka iyo miisaanka waayeeelnimo ee cunug kasta ka muuqatey; laga soo bilaabo 3da Cunug oo kulanka hoggaaminaysey iyo shanta toban jir ee Xoghaynta ahayd, ilaa ergooyinka hoolka fadhiya, lagu aqoon jiray carruurta da'dooda ah. Sharqanta keli ah ee laga maqlaayey, waxay ahayd hal-ku-dhegyo iyo heeso dhextaal ah, oo ay ku nasinaayeen, ama ku taageeyayeen, marba qofka hadlaaya, marka uu xuso munaasabad ku habboon.

naayo ahmiyiyadda gaarka looguna tallaabsanaayo barnaamijyada ay ka mid yihiin ololihii horumarinta reermiyiga oo hadda la joogteeyey iyo fidinta la fidiyey maamulka dowladda.

Hoggaamiyeyaasha beelaha miyiga iyo tababariddo du, waa tallaabo loogu golleeyahay in lagu hawlyareeyo xiriirka ka dhexeeya hoggaanka kacaanka iyo dadweynaha miyiga, isla markaasna dadweynahaas lagu baro habka ismaamulka iyo is-abaabulidda kacaanimo.

Waa sababtaas midda uu kacaanku reermiyiga u sii-

ARAGTIDA CILMIGA AH

Siduu Hantiwadaaggu u arko
Horumarka Taariikheed

Maxamuud Cabdi Cali (Bayr)

QAYBTII 2aad

Aragtida Markisimadu inkasta ay dabaqad u hiilis ku qoton-to, misna iskama indha tirta in hilinka horumarka taariikhdu raacayso uu yahay mid huflo iyo dabaylo badan. Sidaa awgeed ayey iska horjeedka iyo is diidka dabeecadda ka buuxda, ee ay la timaaddo bulshada dabaqiga ahi, soo bandhigtaa.

Qodobbadan soo socda ayaa na sal u ah:-

a) Horumarka taariikhda ma aha mid si qumaati ah uga gudba heer hoose oo u gudba heer sare. Sidaas darteed waxay aragtida Maarkismada — Leninismadu qirsan tahay inay horumarka taariikheed xilli xilli ay soo galaan qalqalooc iyo leexleexad. Guud ahaanse marka adduunka loo fiiriyo, horumarka taariikheed waa mid kor u socda, taasi ma aha mid inna ka baa-jin karta in waqtiyo qaar-kood dibudhac iyo hakadyo soo gaaraan. Arrintan iyada ah waxa laga arki karaa sidii ay faashisimadu sannadihii 1920kii iyo 1930kii Qaaradda Yurub siyaalo uga guulaysatay. Maantana waxaynu oran karnaa waxyaalaha ka socda dalka Jili waxay la xiriiraan arrintan aan soo xusnay. Waxay arrintani u dhigantaa, sida marmarka qaarkood ay jirradu u kala dhantaasho korriinka jira. Si kastaba ha ahaatee, dibu-dhaca iyo hakadka iyo dhaawaca mar mar soo gara dabiicadda iyo bulshadu ma aha mid baajin kara ama beenayn kara runnimada qaanuun guud ahaaneed ee xukuma horumarka taariikheed, kaasoo ay dhammaan ku hir-

taan ururrada siyaasiga ah ee hoggaamiya dadyowga iyo dabaqadaha kadeedan, una horseeda nolol aadaminnimo iyo sareedo leh.

b) Qaska iyo iska hor imadka ka buuxa horumarka taariikheed wuxuu ku cad yahay si ay heer sare u gaaraan cilmiga iyo Teknooloojiyadu; maadaama ay arrintaasi keenayso baahida baani'aadamigu u qabo inuu baahi bax hadwalba gaaro. Bulshada ku dhisn iskadeedka iyo isku kornoolaadka dabaqadeed waxa astaan u ah in korriinkeedu yahay mid aan isu dheeli tirnayn (isu miisaanayn), horumarka bulshaduna marna si siman uma wada socdo. Bulshada noocaas ah waxa laga arki karaa in aanay marna is lahayn heerka sare ee laga gaaray cilmiga iyo teknikadu marka la bar bar dhigo aradnaanta iyo cayrimada bulshada ka haysta dhinaca ruuxa (nafta) iyo akhlaaqda. Horumar kasta oo dhaqaaleed oo ay gaarto bulshada ku dhisan dabaqinnimadu, waxa ka caddaan karta mashaqada iyo mashaakilka ka haysta dhinacyo badan oo ay ka mid yihiin faqriga, baahida, darxumada, hooy-xumada kala faquuqda nolosha magaalada iyo tan Miyiga. Halkaas ayey ku jirtaa ciladda iyo cudurka ka iman kara iska horjeedka dhex yaal raasmaalka (lacagta) iyo shaqada, hawlmas-kaxeedka iyo muruqmaalka. Wadcigaas oo kale waxa hubaal ah inay bulshadu u kala baxsanaato koox sarreysa oo sareedo ku nool iyo in badan oo baahi iyo kadeed sedkood yahay.

Si roon marka loogu kuurgalo qawaaniinta bulshada dabaqiga ahi ku dhaqanto, waxa inoo soo baxaya sawir aad u surcuban oo ay is barbar yaalliin barwaaqo iyo baahi, hodannimada iyo saboolnimada, aqoon sare iyo jahli Wax soo saarka dheeraadka ahi, halkii uu baahi bixin lahaa dadweynaha ayaa la gubaa sida ka dhacda dalka Maraykanka ee qamadida loo gubo, iyo dalka Talyaaniga iyo Faransiiska ee tufaaxa Badda lagu shubo. Wax soo saarka dheeraadka ah ee dalalka hantigoosadka, halkii laga haqabtiri lahaa dadweynaha waxa laga door bidaa ku dhaqanka qaanuunka ganacsiga dhigaya iyo hadwalba wax soo saarku ka yaraado baahida si maalqabeenka burjuwaasiga ahi uga helaan faa'iido (ribix) aad u badan.

Taasoo sida la arko danto dadyowga u loogay danta qof ahaaneed. Halkaas waxa inooga kordhay in bulshada hantigoosadka ahi heer kasta oo ay horumar ka gaarto si kasta oo wax soo saar keedu u sarreeyo, inay mar kasta aradiso oo liddi ku tahay waxtarka iyo wax ka qabadka ruuxa, akhlaaqda iyo dadnimada qofka aadamiga.

HILINKA TOOSAN EE HORUMARKA BANI-AADMIGA.

Sidaan hore u soo sheegnay horumarka taariikheed waa inuu tixgeliyaa adduunka aynu ku nool nahay iyadoo laysku wada qaadayo ifafaalaha dabiiciga, kan bulshada iyo maskaxda bani'aadmiga oo idil

Waa in isha lagu hayaa dhammaan dhinacyada kala duwan ee la xiriira nolosha bulshada.

Intaas ka sokow, waa in la waafajiyo Idoloojiyada ka faala qaaday baahitirka himilada dadweynaha xoogsatada ah ee bulsho kasta ku kooban. Sababtaas awgeed ayaa aragtida Hantiwadaagga oo ah tan ugu dambaysa ay hubaysaa dabaqadaha kadeedka iyo dhilgmiiradka ku hoos nool sidii ay isaga ridi lahaayeen taliska hantigoosadka iyo habkiisa, xabaalna ugu hubsan lahaayeen maadaama uu dhammaystay da'diisii.

Muddo qarni ka yar habka hantiwadaaggu ka dhaqan galay dunida, waxa uu xaqiijiyey awooddiisa iyo mudnaantiisa uu u leeyahay horumartinta Bulshada iyo kor u dhigidda nolosha bani-aadamiga.

Qodobbada soo socdaa waxay inna tusayaan sida habka hantiwadaaggu uga door roon yahay, uga mudan yahay, uga sarreeyo habka hantigoosadka.

1. Quwadda baaxadda weyn leh ee hantiwadaaggu ku ururin karo, kuna nidaamin karo dadweynaha xoogsatada ah waa mid waxtar weyn u leh kordhinta teknikada iyo dhaqaalaha, waana mid keenay in si joogta ah wax soo saarku kor ugu aado iyada oo dadkoo idil ku manafaacsanaayan.

2. Waxa korriinkaas iyo ho-

rumarkaas qumaatiga ah keenaya, qorshaha cilmiga ah ee habka hantiwadaaggu caanka ku yahay kagana duwan yahay habka hantigoosadka astaantiisu tahay qaska iyo danaysiga gaar ahaaneed ee aan marna u aabba yeelin nolosha Bulshada. Qorshaha hantiwadaagga oo haatan xataa culimada burjuwaasiga qirto wanaaggiisa iyo sarreynta wuxuu liddi ku yahay oo mar walba tirtira biiruqraadiyadda iyo keli maa-mulka horukaca ka soo horjeeda.

3. Hab walba waxa laga dhex heli karaa iska horimaad iyo is-diid; hase yeeshee, habka Hantiwadaaggu wuxuu mid kasta bara dheer yahay tixgelinta uu tixgeliyo qawaaniinta dabiiciga ah iyo qawaaniinta xukuma horumarka Bulsheed, markaasna u dejiyaa majaraha ugu xaqiijin weyn danaha Bulshada.

4. Horumarka Bulshada habka hantiwadaagga, ma aha mid qayb gooni ah oo nolosha Bulshada saamaynaya mana aha mid inna xuquuqda qofka keliya dhaawacaya sida y ku andacoodaan dadka qaarkood. Habka hantiwadaaggu waa kan keenay in markii ugu horreysay taariikhda dunida awoodda iyo aqoonta bani'aadmiga sida ugu waxtar roon, soo ifbixiyey meelna mariyey. Wuxuu habkaasi iswaafajiyeey midaynta danta gaar ahaaneed ee qofka iyo tan guud ahaaneed ee Bul-

shada; ammuuraha khaaska ah iyo kuwa caalamiga ah isagoo u dejiyey falsafad si cilmi ah u kala dhigdhigaysa. Fulinta habkaasi wuxuu keenay in qofku gaaray inuu hantiyo waxyaalihii daruuriga ahaa oo idil, fursadna u helo inuu u gudbo dhammaystirka xornimadiisa taamka ah (buuxda).

Gabagabadii, waxa marag ma weydo ah in qofka bani-aadmigu yahay ka adduunka ugu sita, ugu awood weyn marka uu helo duruufta ku habboon iyo habka ugu fiican, kaasoo ah kan hantiwadaagga. Intaasi marka ay isugu dubbadhacaan ayaa awoodda xad dhaafka ah, bani'aadmigu ka dhaansan yahay soo ifbaxayaa si uu horumar taariikheed oo lama maqal ah u gaaro. Iyadoo uu aragtidaas ku hiranaayo ayaa qofku ku biiri karaa, waxqabadkiisana ku biirin karaa malaayiinta la maan ujeeddo ah oo ku hawlan sidii ay uga xaaqi lahaayeen adduunka dhammaan kurtimada hortaagan nolosha, una dabargoynta lahaayeen falka caadooyinka, iyo hababka ga-boobay ee ku dhisan maanga-abnimada, danaysiga, kadeedka, burcadnimada, iyo carbanaanta; halkoodna ay u gelin lahaayeen bulsha siman oo ka xorowday dhib iyo baahi, iyo isku kor noolaad.

Markaas kaddib ayaa qofka isku taagi karaa lugahiisa, garan karaana qiimaha iyo qaayaha xad-dhaafka ah ee uu istaahilo.

BUUGAAGTA IYO QORAALLADA

Saansaanka Aragtida
Imbeeriyada Itoobiya

— Xuseen Maxamed Azdan —

Mesfin Wolde Mariyam, Madaxa Qaybta Juqraafiga ee Jamacadda Xayle Selasse I, Adis Ababa, ayaa 1964kii daabacay, buuggiisii ugu horreeyay ee uu ku daafacayay gumeysiga Xabashida — xisadda sohdimeed ee Itoobiya iyo Soomaaliya dhextaal. Isla qoraalka (Buugaa) ayaa ku soo baxay «The Journal of Modern African Studies», 2-2 (1964) bogagga 189-219. Mesfin 1971kii wuxuu qoray buug uu ku daboolayo gumeysiga Xabashida oo lagu suntay: Soomaaliya Ilmaha Qalaanqalka Afrika (Adis-Ababa, 1977kii). Buuggani wuxuu la xidhiidhaa kii hore, bal se intaan isaga wax ka sheegin, ka hore aan erey ka idhaahdo.

MESFIN WOLDE MARIAMKII 1964kii MASKAX GUMEYSI OO NUGUL

Qoraalkiisii 1964kii, Mesfin Wolde Mariyam wuxuu isku dayay inuu u duurxulo oo deriso heshiisyo sharciya oo caalamiya si uu u «Xalaaleeyo Xaqahaanshaha» gumeysiga Xabashiyeed ee Soomaalida Galbeed.

1964kii Imbeerada Itoobiya, oo uu u madax yahay Xayle Selaase, libaax ku-sheegii Juuda iyo Boqorkii Boqorrada waxay u ekayd wax waaraya, Mesfin Wolde Mariyamna mustaqbal fiican ayaa u soo ifayay. Indheergaradkii gumeystaha ahaa si debecsan ayuu u

noolaan karayay. Waxay la noqotay in Soomaalidu ku niyadsantahay abaalna ugu hayso isaga hadduu ka fududeeyo mahadhada ku soo fool leh. Isagoo ku kalsoon nin gumeednimadiisa, Wolde Mariyam, 1964kii wuxuu ku baaqay in Xabashidu sii gumeysato Soomaalida Galbeed sababo «Dhaqaale ama Istaratejiladeed awgood». Saadaasha ah in dalka badrool laga helo ayaa weyneyd». (1). Isagoo arrintaa cuskanaya, Wolde Mariyam wuxuu qoray:

«Waxaan isku dayay inaan muujiyo in Itoobiya iyo Soomaaliya aanay derisnimo keliya wadaagin, aad ayay isugu baahan yihiin, isuna dheellitiraan, waxan u soo jeedin karaa labada dawladood inay wada dheefsadaan badroolka». (2)

Waxaynu halkaa ka dareemaynaa dabciga qab weynaanta oo qoraaladda Wolde Mariyam ee 1964kii ku astaamay-san; qab weynaanta waxaan ula jeednaa fikradda daafacadda gumeysiga iyo sinnaan la'aanta. Caqliyadaa isticmaariga ah waa mid khatarnimadeeda iyo xirfadnimadeeda muuqata leh. Qab weynaantu sideedaba waxay dhab ahaanteed muujisaa marka dadka la gumeysto xaqooda aaya ka talinta codsadaan. Gumeystuhu isagoo askumay nidaam akhlaaqiyad oo dhan ka arradan, gumeystuhuna yahay caga joogaye aan denbi lahayn ayaa qoraalada 1964kii ee indheergaradka gumeyste u hiliyaha Wolde Mariyam saamaaad ku weydlistaa. Caqliyad-

daa iyada ah waxaa loogu baahan yahay si aan dadka la gumeysanayo gumeysiga u dhaleecayn.

Dhacdooyinkii waayadan dambey waxay inoo muujiyeen hoobashadii Imbeeradii Xabashiyeed, taasoo ay la ilgaleen qababkii dadnimada ka arradnaa ee u oggolaanayay indheergaradka gumeystaha inuu isu arko daacad. Si ka geddisan lixdannadii, 1977kii wuxuu u muujiyay inaanu ladnaantii ku waarayn. Intuu shukadii isla weynaanta iska rogay ayaa la waayay qosolkii munaafaqniida ahaa ee maskaxda gumeystuhu ku ladhnaayd.

Mesfin Wolde Mariyanka 1977ku intuu taahay ayuu la soo baxay ciddiyoo weer neef bakhtiistay. Hase yeeshee, taa-ha ka sokow, weerka 1977ku waa mid dhaawacan, waa mid jirran. Wolde Mariyam buuggiisa 1977ku waa mid aflagaddo aad u rakhiisi ka buuxdo. Waxba cay u lama hadhin dadka Soomaaliyeed iyo Soomaaliyaba. Codkiisu deggaanaansho iyo kalsoonida wuu ka madhanyahay. Waa cod qof xanaaqsan oo cataabaya. Malaha, inaan sidaa ugu taagsado looma baahna. Waayo, waxa inagu habboon inaynu garowsanno in gumeysiga Xabashiyeed maalinba maalin ka danbeysa sii foolxumaanayo, xishoodka ka sii tegayo, waxshinimadiisuna sii badanayso. Waxa la isku raacsanyahay in koox kastoo wax gumeysataa marka hore goob walba ku ceebwdo.

ARAGTIDA EEDAYNTA
XAQLAHA

Mesfin Wolde Mariyam buuggiisa, Soomaaliya Ilmaha qalaanqalka Afrika, wuxuu tusaale cad u yahay aragtida Imbeerada Xabashiyeed, aragtida eedaynta Xaqlaha (3) si ay u jideyso una sii waddo cadaadiska. Qoraallada markii-siga ah, aragti (Idiyoolajiyad) waxa looga jeedaa:

1. Fikrado la wadaago oo dabaqad ama kooxi ka simantahay.

2. Fikrado dhalanteed ah oo lagala hortegi karo qaar cilmiya ama run ku aroora.

3. Marxaladda guud ee lagu curiyo fikrado.

Qoraalkaygan, ereyga «Aragti» waxaan ku kulminayaa (1) iyo (2). Isagoo muujinaya siduu adduunka u arkayo iyo kooxda cadaadisa dabaqadaha Xabashiyeed, Wolde Mariyam wuxuu aad u ifinayaa dhinaca Eedaynta Xaqlaha ee aragti-daa. Sidaa awgeed, taariikhahaan xaaladihii murugsanaa ee qowmiyad iyo bushaba lahaa ee Geeska Afrika waxa loo sawiray qaar la xidhiidha korriin-xumadii dadyowgii la gumeystay — halkan «Soomaalida iyo Soomaaliya». Soomaaliya waxa lagu eedaynayaa dhibaatooyinkii isku biirsaday Itoobiya, haatanna ka dhex qarxaya Imbeeradii horee Xabashiyeed. Mesfin Wolde Mariyam tab aad u fudud oo arrintaa lagu maareeyo ayuu kecnay: dadka la gumeysto ha la doorshe, ama Soomaalidu ha beddeshe «Saykolojiyadeeda gurraacan». Soomaalida waxa

loo sawirayaa «Ubad aan dhammays ahayn» oo aanay u suurto gelin inay si habboon u koraan. Wolde Mariyam, dadka la gumeysanayo iyo inta halgankooda ku taageertada wuxuu u sawirayaa wax aan dhammayn, gurraacan, waxshiya oo aad u dan beeya.

Quudhsi dahsoon ayuu ku daboolayaa tirakoobyoo, tixraacyo dhadhan la' iyo erayo uu ka soo xaday ereybixinta Hantiwadaagga Cilmiga ah.

Mesfin Wolde Mariyam dha-waaqiisu waa mid ra'yal caamka adduunka ugu baaqaya sidii wax looga qaban lahaa dadka xaqooda la tiray, hase yeeshee taasi isaga lama aha in imbeerada Itoobiya midabkeeda gumeysigu dhalan rogmo, si dadka walaalaha ah ee Geeska Afrika heshiis qowmiyadeed iyo nabad waarta u gaaraan. Hase yeeshee qoraalka Mefsin Wolde Mariyam waa dhinaca dagaallada gumeystayaasha ee aydiyoologiga ah, nasiib xumaduna waxay tahay in taasi maskaxo badan oo wanaagsan ee Itoobiya iyo Afrikada kaleba sumeysey.

Dadkaas iyaga ah waa inay fikradahaas Afrikaanku diido si xalal Afrikaan ah loogu helo dhibaatooyinka Afrikaanka.

FURFURID CILMI NAFI
SEED EE DADKA DULMAN.

Mefsin Wolde Mariyam wuxuu takhasus ku leeyahay juqraafiga. Hase yeeshee xeeldheernimo cilmi nafseed iyo daaweyn cudurrada maskaxda innaba cilmi uma laha. Laakiinse si uu ceeb Soomaalida uga helo wuxuu tuurtuu-

raa kelmedo furfurid cilmi nafseed taasoo soo bandhigaysa sida uu mugdiga u xulayo. Wuxuu isticmaalayaa qeexid guud oo cilmi nafsiyeed isagoo aan ku qotomineyn caddeyn xaqiiqi ah, oo wax tixgelin ah siineyn heerka hoose ee dacaayaddiisa. Bal hadda maqal Wolde Mariyam oo ka halaya, «Isku xidhnaanta caadiga iyo qeyri caadiga xagga dabciga dadku waa arrin adag kala soociddoodu, hase ahaatee waa wax la ifbixin karo. Xeeldheeri cilmi nafsiyeed wuxuu qodobka asaasiga ee kala soocidda ka dhigaa qeexid sharciyeed oo gundhig ay u tahay mucaamilo bulshada qiime u leh, qofkuna naftiisa iyo mujtamacaba dhibaateeyo. Soomaaliya waxay qabtaa cudur kooxeed oo waalli ah, oo xaqiiqada oo idil ka soo horjeeda cudurka Soomaalida beesha caalamiga ahi iyo deriskeeduba ma wada dhuuxin. Soomaaliya ilaa hadda ma baran inay u hoggaansanto dhaqannada mucaamilo ee caalamiga ah.»

Hadalkaa horraantiis wuxuu ku andacooday in Soomaalidu «Cudur cilmi nafsi denbiilayaasha waaweyn qabto».

Oraahdaasi waxay inna soo xusuusinaysaa fiirsasho, qiime leh ee Franz Fanon taasoo ku leeyahay gumeysigu wuxuu isu haystaa «hooyo caruurteeda fidmo walayaasha ah xarigga ku haysa, oo ka ilaalinaysa inay dhiillo naftooda gumeysiyi ku dheehan tahay waa mid dhinac walba ilmeheeda iska celinaysa».

Wolde Mariyam Buuggiisu waa mid fekerkiisa ka soo am-

aahanaya buuggii M. Mannoni ee «Prospero iyo Caliban»: Cilmi nafseedka gumeysiga oo Aime Cesaire mar faallada soo socotaa ka bixiyey, «M. Mannoni tallaabo, tallaabo ula sooco khayaanoooyinka sixirlaha ah oo uu inagu qancinayo gumeysigu inuu gebi ahaan cilmi nafsi jirridii tahay. Taa waxaa daliil u ah in koox da **Wolde Mariam** dad kale, in dadka la gumeystana geddigood caqliyadaa ku tiirsanaan dadyow kale qabaan. Sababtaa ayaa ugu wacan in dadyow badan la gumeysto».

Haddaba Mudana Mannoni ma jecla midabtakoorka iyo gumeysi qayaxan kuwaas oo waxshi ah ee wuxuu doonayaa arrinta oodhan inuu ku dhalan rogo cilmi nafsi furfurid kolkaasoo wax alloo xun la hagaajinayo, xumaato kastana cudurdaar fiican loo he-layo».

Mesfin Wolde Mariam dhabtii waa arday M. Mannoni laakiinse aan weli heer fiican gaarin, sidaas darteed bal aynnu sii wadno hadalladii murtida lahaa ee A. Cesaire, «Kelmedaha cusubi yeeyan ku khal din, ha illaawin hadalladii hore madowgu waa carruur weynaatey».

Dhinac kasta hadalkaas ayey u dhigdhigaan natiijaduna waa Mannoni-Madowgu xornimada ma yaqaaniin, ma doonayaan, waxay ku sameeyaan ma garanayaan». Cesaire oo hadalkiisii sii wata baa odhanaya, «Haddaad Mannoni u sheegtid dagaallada reer Madagaskar kicisay, kii ugu dambayneyna ahaa 1947, wuxuu kuugu jawaabaya waxaasoo idili waa dabiici waalli oo loo dhanyahay, dadkuna dagaalkooda ulajeeddooyin qeexan

kuwa doonayaan ee nabadgelyo khiyaali ah bay raadinayaan.

Sidaasoo kale baa Mesfin Wolde Mariam, u dirirka aaya ka talinta iyo midnimada dadka Soomaaliyeed ugu sheegaa waalli maryo xoor ah. Isagoo isticmaalaya kelmedihii furfurid cilmi nafseedka buu leeyahay caqliyada Soomaaliyeed waa mid siloon oo cadowgeeda iyo saaxiibkeedaba waxyeello u soo jiidaysa». Wolde Mariam isagoo hadalkiisii sii wata buu fekerkii Mannoni oo idil dadka Soomaaliyeed ku dabbagayaa. Wuxuu diidayaa oo kale in dadka Soomaaliyeed gumeysigu hoog iyo rafaad soo marshey. Wuxuu oranayaa, Soomaalidu waqti walba diyaar waxay u ahaayeen inay gumeysiga gacmo furan ku soo dhoweeyaan, halkii ay ka halgami lahaayeen». Wolde wuxuu kaloo ku andacoonayaa «in koonfurta Soomaaliyeed farxad u ahayd in Talyaanigii toban sano ku soo noqdo oo sii isticmaarsado. Halkan waxayna ka dhadhansaneynaa hadalladii Cesaire iyo Fanon oo ahaa gumeysigu inuu isu haysto hooyo carruurteeda fidmada jecel had walba hor joogta.

Fikradaha kor ku cabbiran qofkii qaataa hubaal waxay la noqonaysaa Soomaalidu xornimo iyo midnimo haabkeeda inayan hayn. Dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka Afrika iyo meel kaleba way ka abuurmeen sida Hindiya (Gaandi, Nehru), Ghana (Kuwame Nkrumah) iyo meelo badan oo kale sida Soomaaliya oo xisbigii dhalinyarada Soomaaliyeed 1943 ka asaasmay, Xisbigaasoo looga gol lahaa helidda xornimada iyo midnimada Ummadda Soomaaliyeed. Haddaba Wolde Mariam waxay la tahay, «In-maskaxda Soomaaliyeed xornimo u dirir awoodine, ay ah-

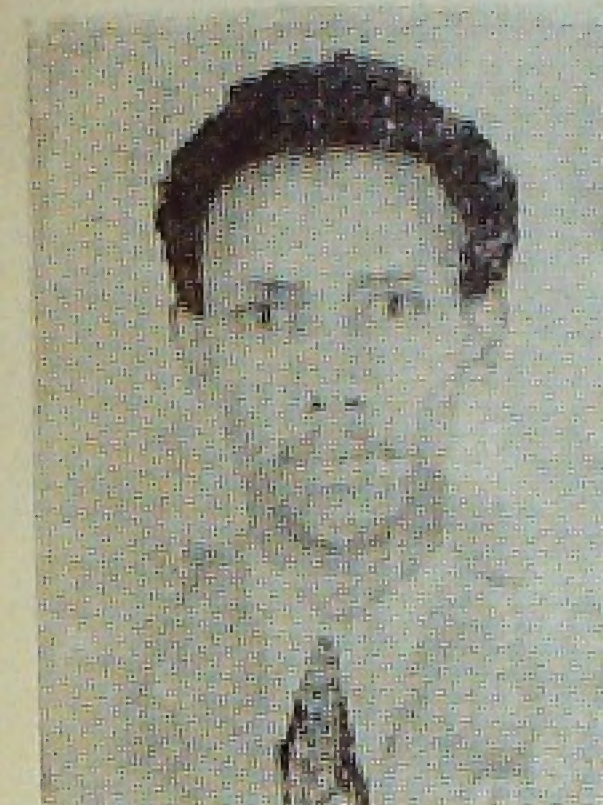
ayd gumeysitihii Ingiriiska kii inna ku beeray xornimo u dirirka iyo raadinta Soomaali weyn. Xisbiga dhalinyarada Soomaaliyeed waxaa Ingiriisku u abaabuley, madaxdiisana u tababaray si ay umuliyaal himilooyinkii kor ku xusan u noqdaan.

Wolde Mariam isagoo sii wata dacwadihii cadowtinimo ee Soomaalidu uu u qabey ayuu wuxuu ku nuuxnuuxsaday in fikradda aayo ka talinta uu inna baray xeeldheeraaha caanka ku ah daraasadda dadyowga Bariga Afrika mudane dane I.M.Lewis» 14 Wolde Mariam wuxuu la kaashadaa khu dbad aaya ka talinta dhabta ah la xiriirta ee I.M.Lewis Jaamicadda Glasgow sannadku 1964 ka bixiyey. Maxay ahaayeen duruufka khudbadaas sabab u ahayd? yeey ahaayeen dadkii ka qaybgalay? Wolde Mariam arrimahaas oo idil shi btuu ka galay, isagoo qiiq isku qaris ka dhiganaya go'aanka maangaabnimo ee uu gaaray oo khaldaysa akhristaha aan arrinta la socon oo ah, «runta sida dharaarta u muuqata waxaa weeye in meel uu I.M. Lewis oo aqoon gaaban u leh Qaramada Midobey iyo kan Caalamiga ahba taliye ka yahay ay Soomaaliya ku khasbayso inay xasiloni la'aan ka aloosto gobolkan Geeska».

Go'aanka waxaa lagu gaaray si khayaan ah, oo beenaad ah lagu magacaabo qof aan lahayn Qodobbada buugga ku qoran sidey u badanyihiin wax dhab ah kuma jiraan, go'aannadana si aan daacad ahayn buu minguurin aan sideedii ahayn kala soo baxayaa.

Qaybta 2aad ee Kiriitikan wuxuu ku soo bixidoonaa cadadka soo socda ee HALGAN.

Dhambaalka Halgan

Jaallayaal iga guddooma salaam kasha iyo laabta ka soo go'day, salaam ka dib waxa nasiib wanaag ii ah in aan idiin soo diro warqadaydii ugu horraysey.

Anigoo ah akhristayaasha Wargeyska Halgan waxaan idinku hambalyeynayaa sida wanaagsan ee aad u hirgeliseen soo bixitaanka Wargeyska.

Wargeyskan Halgan oo qayb libaax ka qaata kicinta iyo baraarujinta ummadda isagoo leh duruus gaar ah oo laga barto, taas oo ah aragtida cilmiga, oo faa'iido weyn u leh qof kastaa oo waddani ah ama garanaaya ujeeddada laga leeyahay iyo waxa ka dambeeya. Haddaba anigoo ah dadka aad u akhrista Wargeyska waxaan aad uga xumahay dib u dhaca uu Wargeysku dib nooga dhaco ama aanu nooba iman muddo badan. Haddii uu noo yimaadana wuxuu noo yimaadaa, ayadoo wakhtigii uu ka hadlaayey la soo dhaafay 6 bilood ama 4 bilood, taasna garanmaayo halka ay ku daahaan. Haddii aan tusaale ka soo qaato waxa aan arkay ama wada socday oo isku maalin noo yimi tirsigii 12aad iyo tirsigii 5aad iyo qaar ah 1976kii kuwaas oon ka qaatay (10) midh oo kala geddisan iyo qaar kale oo mar mar Xamar la iiga keeno, Jaallayaal waxa aan idinka codsanayaa in aad ii oggolaataan in aan ka mid noqdo xubnaha akhristayaasha isla markaasna aad ii soo sheegtaan halka lacagta la soo dhigo waayo kuma taallo wargeyska habka lacagta loogu soo diray wargeyska.

Waxaan ku talin lahaa in bil walba wargeyska soo baxa

loo soo diro gobollada iyo degmooyinka si ay dadka u wada gaadho.

Waxa aan warqaddan ku soo laabayaa Heeso dhawr ah oo aan anigu sameeyey, wixii aaraa ah ee kalena hadba waan idiin soo diri doonaa, iyo haddii aad heeso kale iiga baahataan aniga oo aan waxba kaga doonayn wargeyska sababtoo ah waxa aan ahay nin ganacsade ah, kana mid ah Ururka Bacadlaaha Hargeysa, isla markaana ah xubin X.H.K. Smooaaliyeed ee Degmada Hargeysa.

Maxamed Cali (Filsan)

L/H S.B. 234 Hargeysa ama Xarunta Abaabulka Xisbiga H.K. Soomaaliyeed.

— War — Celin —

Aad ayaanu kuugu mahadinaynaa warqadaadii dhiirigelinta ahayd. Waxaannu ka xunnahay inay goor dambe na soo gaadhay. Wixii ishtiraagga iyo daabacadda heesahaaga la xidhiidha waxaanu u gudbinaynaa xoghaynta Guddida Qoraalka ee Wargeyska Halgan. Waxaanu ku ogeysiinaynaa in qaybinta wargeyska dhibaato weyni ka taagnayd, hase yeeshee haatan la qorsheeyey hab wargeyska gobollada iyo degmooyinka oo dhan lagu gaadhsiyo.

WAXAA LAGU

DAABACAY

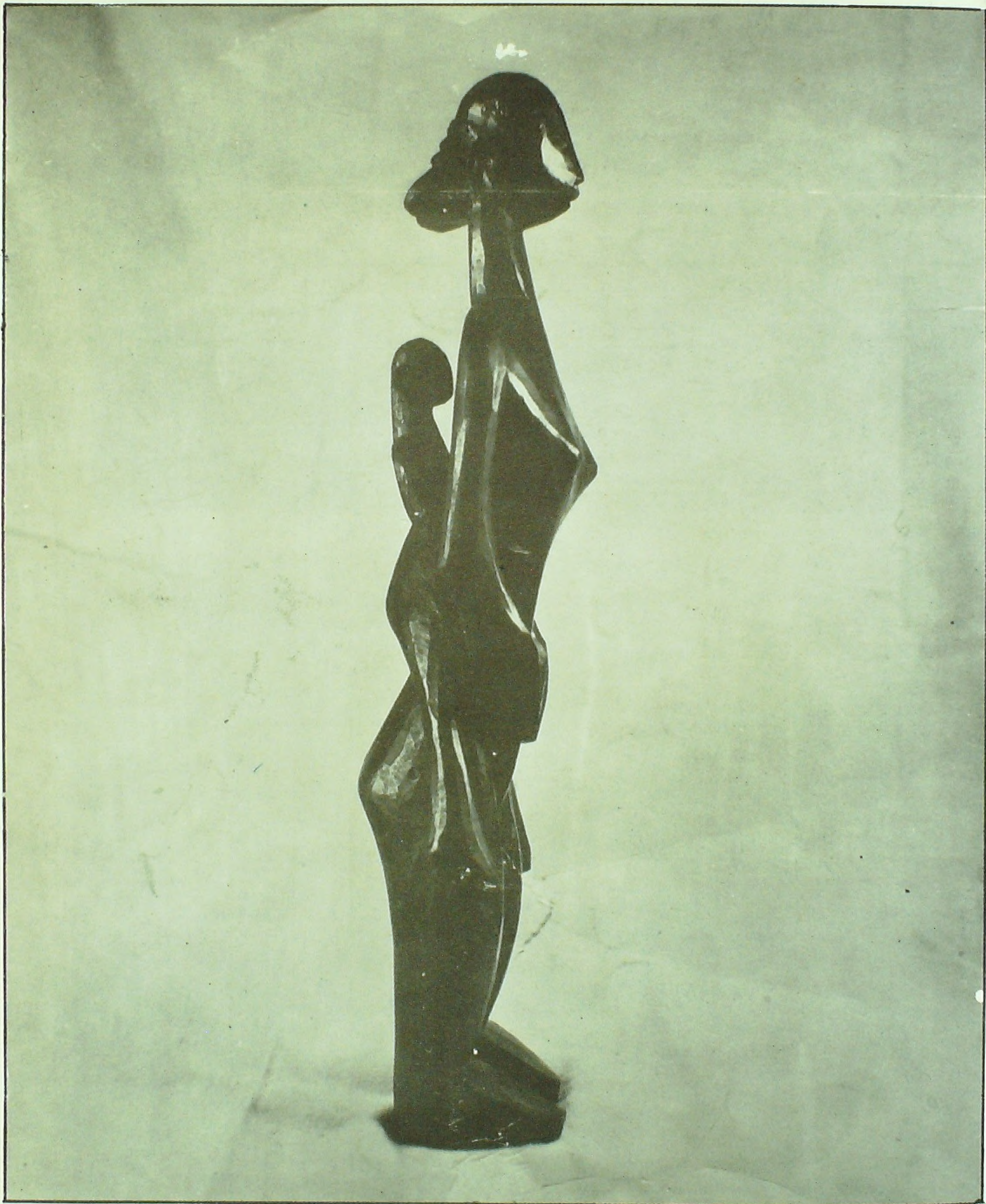
MADBACADDA

QARANKA

Ubadka Maanta, Barbaarta Berri

Qori Xardhid Soomaaliyeed